

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA: _____

Ministeri Finckelmannin kapp. no 10.

Tobias.

28/1 1931.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Tokiossa, 28 päivänä tammikuuta 1931.

N:o 20.

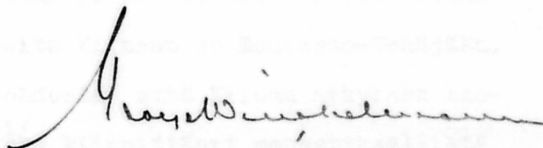
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o	3/205	10/31
16/2.31	3	10/31
RYHMÄ	OKSALA	ALA
5	C15	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetän tämän ohella kunnioittavim-
min viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin N:o 10, jolla
on otsakkeena

Japanin nykyinen ulkopoliittinen asema.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioituk-
seni vakuutus.

Herra Ministeri HJ. J. Procopé,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI TAMMIKUUN 28 P:LTÄ 1931 N:o 10.

Japanin nykyinen ulkopoliittinen asema.

" Kun v.t. pääministeri, ulkoasiainministeri Shidehara parlamentin aloittaessa kevätistuntonsa viime viikolla piti alahuoneessa suuren puheensa, jossa hän niinhyvin haahmotteli hallituksen ohjelman lähitulevaisuutta varten, kuin myös esitti selostuksen Japanin nykyisestä kansainvälisestä asemasta, voi hän mielihyvällä todeta, ettei mitään synkempiä pilviä ~~tällä haavalla~~ ollut havaittavissa Japanin ulkopoliittisella taivaalla.

Sanotun puheen jälkiosassa, joka lähinnä voi herättää kiinnostusta ulospäin, kosketteli ulkoministeri laajemmin niitä kahta kysymystä, joita tällä haavaa voidaan pitää Japanin ulkopoliittikan ydinkysymyksinä, nimittäin suhteita Kiinaan ja Neuvosto-Venäjään. Lausuttuaan tyydytyksensä sen johdosta, että Kiinan nykyinen kansallinen hallitus oli viime aikoina^{1/} kiinnittänyt menestyksellistä huomiota tasavallan perusteiden konsolidoimiseen, ottamalla käytäntöön useita oleellisia ja konstruktiivisia hallinnollisia uudistuksia, ilmoitti hän Japanin olevan valmiin kaikkeen mahdolliseen yhteistyöhön suunniteltujen tarkoituserien saavuttamiseksi. Hän toivoi edelleen, että Kiina piakkoin kykenisi tarjoamaan tehokasta suojelua siellä asuville ulkomaalaisille ja heidän sinne sijoittamalleen omaisuudelle, sekä tyydyttävästi täyttämään kansainväliset velkasitoumuksensa, jolloin, lisäksi hän, tasavertaisuutta vaille olevat (unequal) sopimukset itsestään menettäisivät pohjansa. Hän

Suhteet
Kiinaan

LÄHETYSTÖN RAPORTTI		
3/205/1000		
6/2-31	10	10
RVHMA	10	10
5	10	10

lausui vakaumuksensa olevan, että kaikki ulkovallat sellaisissa olo-
suhteissa mielellään olisivat valmiit luopumaan nykyisestä poikke-
uksellisesta regimestä.

Voi tietysti väittää, että tällaisella, vaikkakin ohjelmapuheel-
la, ei tarvitse olla niin suurta merkitystä ja että siinä olevat kau-
niit lupaukset voivat olla ainoastaan halpoja fraaseja kiinalaisten
silmien sumentamiseksi, mutta kyseenalaisessa tapauksessa lienee lu-
pausten takana vakava pyrkimys saada tilanne kehittymään siihen suun-
taan, että lupaukset myöskin käytännössä voitaisiin toteuttaa. Ylei-
sesti tunnettua nimittäin on, että nykyinen vapaamielinen Minseito-
hallitus, joka on ollut vallassa sitten heinäkuun 1929 ja jonka kaik-
kein huomattavimpia jäseniä nykyinen ulkoministeri on, kohta toimeen-
sa ryhtyttyään, täydellisesti luopui aikaisemman oikeistohallituksen
ajamasta jyrkästä kiinalaispolitiikasta ja on koko aikanaan johdon-
mukaisesti ajanut niin sovinnollista politiikkaa Kiinaan nähden,
että hallituksen vastustajat ivallisesti siitä käyttävät sanantotapaa
"the weak Shidehara diplomacy", joka muka uhkaa vaarantaa Japanin
kaikki tähänastiset saavutukset Kiinassa. - Tavatessani Kiinan tšek-
län ministerin alahuoneen istunnossa, lausuikin hän vilpittömän
ilonsa ulkoministerin puheesta, jota hän piti suurena askeleena ystäv-
vällisempien suhteiden kehittymiseksi molempien maiden välillä.

*Sakkeet
Neuvosto-Venäjän*
Siirtyessään sitten puhumaan Japanin suhteista Neuvosto-Venäjään,
oli ulkoministeri yhtä optimistinen. Hän totesi, että Japanin ja Ve-
näjän välinen kauppa oli kolmikertaistunut vuoden 1925 jälkeen, jol-
loin diplomaattiset välit solmittiin uudelleen ja huomautti, että
vaikkakin "erinäiset kysymykset" par'aikaa olivat keskustelunalaisina
nähteen maiden välillä, oli hän vakuutettu siitä, että ne saataisiin

sovinnossa ratkaistuksi molempien maiden oikeutettuja intressejä silmälläpitäen.

Mitä näihin Japanin ja Neuvosto-Venäjän välillä nykyään vireilläoleviin riitakysymyksiin tulee, koskevat ne lähinnä Vladivostokissa olévan Korean pankin haarakonttorin sulkemista venäläisten viranomaisten toimesta väitettyjen ruplakeinottelujen vuoksi, japanilaisten kalastusoikeuksia Tyynen meren rannikoilla, etupäässä Kamshatkan rantamilla, sekä japanilaisille Siperiassa ja Pohjoisella Sahalinilla myönnettyjen konsessioiden käyttämiselle asetettuja vaikeuksia. Koska näitä kysymyksiä täällä, kuten todennäköisesti myöskin Neuvosto-Venäjällä, pidetään toisarvoisina kysymyksinä, joilla ei myöskään voi olla välittömämpää intressiä Suomelle, en ole tahtonut niitä raporteissani lähemmin kosketella, mutta koska nyttemmin huomaan Suomen lehdissä näistä asioista hyvin paisutettuja uutisia huomiotaherättävillä otsikoilla (joista kuvaavin on Hufvudstadsbladetin uutinen tämän kuun 5 p:ltä otsikolla "Den nya starka spänningens mellan Moskva och Tokio"), tahdon tässä lyhyesti selostaa puheenalaisia riitakysymyksiä asettaakseni ne oikeaan valoonsa.

Kuten tunnettua toimittivat neuvostoviranomaiset viime vuoden syyskuussa yhtäkkiä seikkaperäisen tarkastuksen Korean pankin haarakonttorissa Vladivostokissa, joka pankki sitten vuoden 1924 asianomaisten viranomaisten luvalla oli siellä toiminut. Toimenpidettä perusteltiin sillä, että pankkia epäiltiin laajoista ruplakeinotteluista, joissa Neuvosto-Venäjällä voimassaolevia lakeja olisi mitä tärkeimmin rikottu. Mainitussa tilaisuudessa takavarikoitiin pankin kirjanpitokirjat ja sittenkun viranomaiset olivat ne tarkastaneet, tuli asia viime joulukuussa esille paikallisessa tuomioistuimessa, joka totesi rikoksen, josta pankkia oli epäilty, tapahtuneeksi, määräsi pankin heti suljettavaksi ja tuomitsi sen suorittamaan 2.400.000

ruplan korvauksen lainvastaisella toiminnallaan tuottamastaan vahingosta. Sanomattakin on selvä, että nämät jyrkät toimenpiteet herättivät suurta suuttumusta tšekäläisissä virallisissa piireissä, sitä enemmän kun ne tulivat melkoisena yllätyksenä. Ne ratkaisivat myös kohta Japanin Moskovan suurlähettilään Tanakan kohtalon, jonka toimintaan täällä jo tosin aikaisemminkin oltiin oltu tyytymättömiä. Ollen juuri siihen aikaan tilapäisesti kotonaan lomalla, hänelle myönnettiin pikainen ero ja suurlähettilääksi Moskovaan nimitettiin lähettiläs Haagissa Hirota, joka määrättiin suoraa päätä matkustamaan Moskovaan. Lähettiläs Hirota, joka luetaan Japanin kaikkein kyvykkäimpiin diplomaatteihin, sai ohjeiksi panna jyrkkä ^{lain} vastalauseen pankin väkivaltaista sulkemista vastaan sekä vaatia, että pankin oli saatava häiriintymättä jatkaa toimintansa ja että vahingonkorvaustuomio oli peruutettava. Mihinkään tuloksiin nämä vaatimukset eivät toistaiseksi ole johtaneet ja kysymys on edelleen diplomaattisten neuvottelujen varassa.

Mitä itse asiaan tulee, ei liene epäilyksiä siitä, etteikö mainittu pankki olisi mitä laajimmassa määrin harjoittanut ruplakeinoteltua ja kun ruplakurssi etenkin viime aikoina on vapaassa kaupassa suunnattomasti laskenut, on tuon liiketoiminnan tietysti täytynyt herättää neuvostoviranomaisten huomiota. Saadakseen käsityksen mistä summista tässä oikeastaan on kysymys, mainittakoon, että vuokramaksut japanilaisten venäläisiltä vuokraamista kalastuspaikoista sekä kaikki maksut öljy-, hiilikaivos- ja metsäkonsessioista Siperiassa ja Pohjois Sahalinilla, nousten arvion mukaan yhteensä noin 100 miljoonaan ruplaan vuodessa, ovat tapahtuneet sanotun pankin välityksellä. Tällöin ei suinkaan ole ollut vähäisestä merkityksestä, onko pankki ostanut ruplansa viidellä tai kuudella senillä, s.t.s. 1-1:20 Suomen markalla, mikä nykyään on ruplan hinta Siperian "mustissa pörssiissä", vai onko

sen täytynyt suorittaa maksut yeneissä, ruplan tällöin maksaessa kolmekymmentä seniä eli kuuskertainen hinta, mikä, kuuleman mukaan, lienee asianomaisten kesken kiinnilyöty vaihtokurssi. Pankki puolestaan väittää, että sillä on ollut asianmukainen lupa ostaa ja myydä ruplia, mielensä mukaan, mutta syrjäisestä tuo lupa näyttää hyvinkin kyseenalaiselta, eikä siitä myöskään neuvotteluissa ole Japanin puolelta jyrkemmin pidetty kiinni. Tiedustellessani ulko-ministeriössä, miten asia oikeastaan oli, sanottiin siellä, että pankki ainakin itse oli käsittänyt olevansa oikeutettu vapaasti ostamaan ja myymään ruplia, ilman että ulko-ministeriössä kuitenkaan tiedettiin, oliko tuo käsitys perusteltu. Muuten katsoi asianomainen osastopäällikkö asian ratkaisua pessimistisesti ja huomautti, että jos venäläiset kerran eivät halunneet japanilaista pankkia alueelleen, ei Japani voisi sille mitään.

Edelläkerrottu tapaus on antanut venäläisille myös mieluisan aiheen asettaa vaikeuksia yllämainittujen konsessioiden nauttimiselle ja häiritä japanilaisia kalastajia heidän laillisessa ammatissaan venäläisillä vesillä.

Kuten tunnettua sai Japani Portsmouthin rauhansopimuksessa vuonna 1905 erinäisiä kalastusoikeuksia Venäjän rannikoilla Japanin, Ohotskin ja Beringin merissä, mitkä oikeudet myöhemmin tarkemmin määriteltiin vuoden 1908 kalastussopimuksessa. Kun diplomaattiset välit, maailmansodan jälkeisten tapausten tultua sovitetuiksi, uudelleen solmittiin Japanin ja Venäjän välillä, sovittiin Pekingin sopimuksessa vuodelta 1925, että Portsmouthin sopimuksen määräykset pysyivät voimassa, jotapaitsi Venäjä suostui myöntämään Japanille eräitä konsessioita metallien, metsien ja muiden luonnonrikkauksien eksploatoimisessa. Nykyään perustuvat japanilaisten kalastusoikeudet vuoden 1928 venäläis-japanilaiseen kalastussopimukseen. Vaikkakin mai-

nittujen kalastusoikeuksien käyttämisessä koko ajan on vallinnut hankauksia, ovat venäläiset nyttemmin käyttäneet hyväkseen edellämainittuja riitaisuuksia asettaakseen japanilaisille sellaisia vaikeuksia mainittuun kalastukseen nähden, että ne kokonaan vaarantavat japanilaisten sopimuksenmukaisia oikeuksia. Venäläiset ovat nimittäin virallisesti ilmoittaneet, että sopimuksen määräykset kalastuksen harjoittamisesta aluevesien ulkopuolella ovat ymmärrettävät siten, että sen tulee tapahtua ulkopuolella 12 meripenikulman rajan, jonne venäläinen aluevesi ulottuu, ja ovatkin venäläiset vartiolaivat takavarikoineet useita japanilaisia kalastusaluksia, jotka ovat harjoittaneet kalastusta lähempänä rannikkoa. Japanilaiset puolestaan pitävät kiinni kolmen meripenikulman aluevesirajasta, mutta käsittävät kyllä, että koskei aluevesien leveyttä ole sopimuksessa määrätty eikä yleistä kansainvälistä sopimusta vielä oltu onnistuttu siitä laatimaan, venäläisiä tuskin voitaisiin estää ylläpitämästä 12 meripenikulman aluevesirajaansa.

Kuten edelläolevasta käy selville, on Japanin asema kumpaisessakin riitakysymyksessä verrattain heikko ja on tšekäläisessä ulkoministeriössä minulle verrattain avoimesti sanottu, että asioiden kehityksessä odotettavasta epäsuotuisasta käänteestä voi hallitukselle syntyä sisäpoliittisia vaikeuksia. Tästä huolimatta, mutta myös asioiden laadusta riippuen, ei neuvotteluja myöskään käydä suuremmalla tarmolla, kuin mitä arvovallan ylläpitäminen välttämättömästi vaatii, sillä Japanin nykyinen ulkopoliittinen johto arvioi mahdollisten sisäpoliittisten tyytymättömyyden ilmaisuun riskin pienemmäksi, kuin että välit Venäjän kanssa rikkoutuisivat toisarvoisten riitakysymysten vuoksi. Tämä on sitäkin ymmärrettävämpää, jos, kuten väitetään, Japanin ja Venäjän on onnistunut löytää modus vivendi Mantshurian suunnattomien luonnonrikkauksien eksploatoimisessa, josta selostus myöhemmässä raportissa. 11

~~Tokiassa 24 päivänä tammikuuta 1931.~~

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Ministeri Rinckelmannin rapo. no 11.

Tobis.

15/4-31.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Tokiossa, huhtikuun 15 päivänä 1931.

N:o 88.

5/20/31		
2/5-31		
RYHMÄ	U. KÄSIT.	ASIA
5	Cis.	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetän tämän ohella kunnioitta-
vimmin viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin N:o 11,
jolla on otsakkeena

Japanin ja Venäjän väliset suhteet.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Runeberg

Vapaaherra A. S. Yrjö-Koskinen,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

5/205/ae. 31
2/5-21

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI HUETIKUUN 15 PVLTA 1931. NO 11.

Japanin ja Venäjän väliset suhteet.

5 015.

Raporttissani viime tammikuun 26 p:ltä selostin niitä riita-
kysymyksiä, jotka tällä nykyä olivat selvittämättä Japanin ja Ve-
näjäen välillä ja jotka olivat omiaan jossakin määrin tekemään
ilman sähköiseksi. Lausuin jo silloin, että puheenalaisia eri-
mielisyyksiä oli pidettävä toisarvoisina sekä että sivulliset
näyttivät kiinnittävän niihin enemmän huomiota kuin mitä sekä
tällä että myöskin todennäköisesti Neuvosto-Venäjällä niihin
kiinnitettiin. Tässä mielipiteessäni pysyn edelleenkin. Koska
kuitenkin eräät Euroopan vanhoilliset lehdet, lähinnä Times,
paisuttelevat näitä tapahtumia, antamalla niille suuremman kan-
tavuuden kuin mitä niillä itse asiassa on, olen katsonut syytä
olevan seikkaperäisesti selostaa Herra Ministerille näiden ky-
symysten jatkuvia vaiheita yllämainitun raportin jälkeisenä ai-
kana.

Mitä ensin tulee Korean pankin Vladivostokin haarakontto-
rin sulkemiseen venäläisten viranomaisten toimesta väitettyjen
ruplakeinottelujen vuoksi, näyttää asia nyttemmin olevan joutu-
massa päiväjärjestyksestä pois. Yllämainitussa raporttissani maini-
tsin jo, että tiedustellessani tšekäläisessä ulkoministeriössä
asian silloista vaihetta minulle verrattain alakuloisesti ilmoi-
tettiin, että jos venäläiset eivät halua japanilaista pankkia
alueelleen, ei sitä myöskään voida heille tyrkyttää. Tämä lau-

sunto oli jo omiaan osottamaan, ettei mainittua asiata täältä käsin tultaisi erikoisemmalla tarmolla ajamaan. Tämä olettaus on myös nyttemmin toteutunut. Sanomalehdistön täydellisesti vaiettua asiasta kahden kuukauden aikana, ilmestyi muutamia päiviä sitten eräisiin lehtiin aivan lyhyt uutinen että Vladivostokista pois siirtyvän Korean pankin haarakonttorin asioiden selvittely parakaa tapahtui sekä että pankin hallitus oli kieltäytynyt suostumasta venäläisten vaatimukseen saada valvoa mainittua likvidointia, niin myös suorittamasta pankille tuopittuja 2,400,000 ruplan sakkoja, mikä korvaus, vaikkakin sitä nimitettiin sakoksi, kuitenkin lähinnä oli takautuvia veroja pankin laittoman toiminnan muka aiheuttamasta oikeudettomasta hyötymisestä. Näyttää siltä kuin venäläisetkin olisivat tyytyväisiä tähän ratkaisuun, koskei mitään vaatimuksia, jotka osottaisivat heidän tiukemmin pitävän kiinni puheenalaisesta korvauksesta, ole ainakaan toistaiseksi esitetty.

Mitä sitten tulee kalastuspaikkoja koskevaan riitakysymykseen, jonka aikaisemmat vaiheet jo olen yllämainitussa raportissani selostanut, ei siinä ole viime aikoina tapahtunut huomattavaa kehitystä. Venäjän tšekäläinen suurlähettiläs ilmoitti tosin suurin elein jo viime helmikuun alussa ulkoministerille, että koskei kalastuspaikoista maksettaviksi langenneita, yhteensä 3,800,000 ruplaan nousevia vuokramaksuja, oltu silloin jo unpeenkuluneen sovitun määräjän kuluessa maksettu, japanilaisten kalastuskonsessiot tultaisiin viipymättä takavarikoimaan. Ulkoministeri, parooni Shidehara suhtautui, hänelle ominaisella tyyney-

dellään hyvin rauhallisesti tähän jyrkkäsanaiseen noottiin ja, esittäen vastalauseen suunniteltua takavarikointia vastaan, se-
litti lyhyesti, että syynä vuokrien maksamatta jättämiseen oli se tosiseikka, ettei ruplankurssista toistaiseksi oltu voitu so-
pia, sen jälkeen kuin venäläiset olivat sulkeneet Korean pankin Vladivostokissa olevan haarakonttorin, joka aikaisemmin sovitun kurssin mukaan oli hankkinut vuokriin tarvittavat ruplat. Vaikka yli kaksi kuukautta nyttemmin on kulunut puheenalaisesta noot-
tienvaihdosta ei takavarikkouhkaa kuitenkaan ole yritettykään panna täytäntöön. Tämä voi ehkä osaksi johtua siitä, että eräät suuret ja poliittisesti vaikutusvaltaiset japanilaiset kalastus-
yhtymät, joiden intressejä tämä juttu lähinnä koskee, ovat hekin suurisanaisesti esittäneet sen suuntaisia vaatimuksia hallituk-
selle, että, ellei Venäjän kanssa pian päästä sovintoon ruplan-
kurssista, japanilaisille kalastusyhtymille ei jää muuta jällelle kuin ryhtyä n.k. vapaaseen kalastukseen s.t.s. harjoittamaan ka-
lastusta sotalaivojen suojaamina. Vaikka ei ole lainkaan toden-
näköistä, että nykyinen ulkoministeri, jonka sovinnollinen ja varovainen politiikka on yleisesti tunnettu, kannattaisi tuol-
laisia vaatimuksia, joiden seuraukset voisivat olla aivan arvaa-
mattomia, ovat mainitut uhkaukset kuitenkin voineet venäläisiin tehdä määrätyn vaikutuksen ja niinmuodoin myötävaikuttaa siihen, että heidän suurisanaiset takavarikkouhkauksensa ovat jääneet paperille. Venäläiset ovat nimittäin vallan tietoisia siitä, et-
tä jos tuollaisesta vapaasta kalastamisesta tulisi tosi, heidän huonosti aseistetut vartiolaivansa eivät kykenisi sitä estämään.

Tällä välin ovat neuvottelut ruplankurssista jatkuneet hyvässä sovussa, pitäen kumpikin puoli kuitenkin toistaiseksi kiinni aikaisemmista vaatimuksistaan. Venäläiset vaativat nimittäin, että vuokramaksuja suoritettaessa 1 ruplan on vastattava 40 seniä (mk.8:-) japanilaisten kalastusyhtiöiden tarjotessa ruplasta ainoastaan 27 seniä (mk.5:40), minkä tarjouksen he viime päivinä ovat korottaneet 30,6 seniin (mk. 6:12). Japanilaisten kannan voi helposti ymmärtää, koska ruplan hinta Sipeerian "mustissa pörssissä" nykyään vaihtelee 6 ja 10 senin välillä, josta hinnasta suunnilleen myös nyttemmin suljetun Korean pankin Vladivostokin haarakonttori oli heille aikaisemmin ruplia toimittanut. Koska kalastuskesä on alkamaisillaan, on asiallisten välillä ollut puhetta, tarkoituksessa saada aikaan ainakin jonkunlainen modus vivendi, tehdä väliaikainen sopimus vaihtokurssin soveltamisesta riitakysymyksen lopullista ratkaisua odottaessa, ja lienee japanilaisten puolelta tällöin tarjottu 30 seniä, venäläisten vaatiessa 35 seniä ruplalta. Tämäkin seikka osottaa, että molemmin puolin halutaan päästä asiassa sovintoon, joten venäläisten jyrkkäsanaisia nootteja, yhtä vähän kuin japanilaisten ylitiöpiiden suunnitelmia sotalaivojen suojeluksen alaisesta kalastuksesta ei täällä oteta vakavasti.

Käydessäni eilen varaulkoministerin suurlähettiläs Nagain luona keskustelemassa Japanin mahdollisesta liittymisestä finanssiapuopimukseen, joka keskustelu on selostettu toisessa yhteydessä, kysyin häneltä leikkillisesti, kannattiko niin suh-

teellisesti vähäpätöisen summan kuin 400,000 yenin vuoksi, johon venäläisten ja japanilaisten kurssilaskelmien välinen erotus suunnilleen nousi, ylläpitää sitä irritatiota, joka asian selvittämättä oleminen luonnollisesti oli omiaan tuottamaan kummassakin maassa. Suurlähettiläs Nagai myönsi, ettei summa ollut aivan suuri, mutta huomautti, että, mikäli kalastusyhtiöt olivat hänelle selittäneet, tekisi venäläisten vaatiman kurssin soveltaminen koko kalastuselinkeinon harjoittamisen mainituilla vesillä kannattamattomaksi.

Näin pitkälle oli asia kehittynyt ja odotettavissa oli, että neuvottelut piakkoin johtaisivat molempia puolia tyydyttävään, ainakin väliaikaiseen, ratkaisuun, kun allamainittava yllättävä tapahtuma yhtäkkiä tuotti mukanaan uusia vaikeuksia asian sovinnolliselle ratkaisulle.

Kun Venäjän tšekäläisen suurlähetystön kaupallinen neuvos Anikejeff oli viime maaliskuun 16 päivän aamulla nousemassa yksityisasuntonsa edustalla odottavaan autoon, tarkoituksessa ajaa virantoimitukseensa suurlähetystöön, ampui eräs japanilainen, nimeltä Sato, häntä vastaan useampia laukauksia. Sairaalassa arveltiin ensin herra Anikejeffin tulleen kuolettavasti haavoitetuksi, mutta myöhemmin todettiin hänellä olevan toipumismahdollisuuksia ja on hän nyttemmin miltei täydellisesti toipunut, vaikkakin hän edelleen on sairaalassa. Japanin hallituksen puolelta kiiruhdettiin heti lausumaan asianmukaiset välittelyt sekä Moskovassa että Venäjän tšekäläiselle suurlähettiläelle. Venäläiset eivät kuitenkaan tyytyneet tähän, vaan ta-

pansa mukaan, kytkivät tapahtuman selvittämättä olevan kalastuskysymykseen, väittäen, että murhayritys oli seurauksena siitä neuvostovastaisesta agitatiosta, jota kalastusyhtymien puolelta oli sallittu harjoitettavan konsessioita koskevan riitakysymyksen vireilläollessa ja tehden näin ollen Japanin hallituksen ja viranomaiset välillisesti kanssavastuullisiksi mainitusta murhayrityksestä. Tšekäläinen ulkoministeri torjui tyyneesti syytökset ja ilmoitti, että polisitutkinto aivan selvästi oli osottanut, että murhayrityksen motiivit olivat olleet henkilökohtaista laatua. Tälle kannalla asia nyt on.

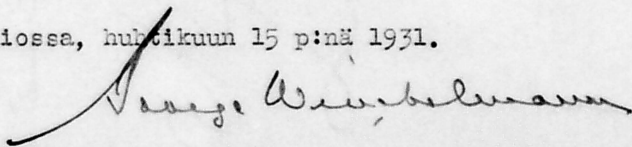
Ei ole vähintäkään epäilystä siitä, etteikö japanilaiset viranomaiset ole viimeainitussa väitteessään oikeassa. Olen nimittäin luottamuksellisesti saanut tietää, että murhayrityksen tekijä on, asuessaan aikaisemmin Vladivostokissa, ollut sikäläisen tshekan palveluksessa, mutta hänen kieltäytyttyä jatkamasta mainittua palvelustaan ja palattua tänne oli hänen venäläisille liikesuhteille Venäjän tšekäläisen suurlähetystön, ja, mikäli väitetään, lähinnä herra Anikejeffin, puolelta asetettu voittamattomia vaikeuksia, sillä seurauksella, että herra Sato oli menettänyt kaiken omaisuutensa ja joutunut taloudellisesti aivan rappiolle. Koska häneltä sitäpaitsi oli kielletty visum Venäjälle, vaikka hänen perheensä edelleenkin asui Vladivostokissa, hänen venäläissyntyiseltä ~~isältään~~ vaimoltaan kielletty pääsy pois Venäjältä ja vangittu siellä sekä hänen ainoa lapsensa kuollut äidin ollessa vangittuna, olivat kaikki nämä seikat hänessä herättäneet silmittömän vihan herra Anikejeffiä kohtaan, jonka hän katsoi

pääsylliseksi kaikkiin häntä kohdanneisiin onnettomuuksiin ja
niinmuodoin johtaneet hänet murhayritykseen.

Tämä välikohtaus on tietysti omiaan lykkäämään kalastus-
konsessioita koskevan kysymyksen ratkaisun, mutta niin tervetul-
lut kuin se on voinut ollakin venäläisten pyrkimyksille tuottaa
japanilaisille vaikeuksia vireilläolevien riitakysymysten selvit-
telystä, ei sillä kuitenkaan todennäköisesti tule olemaan laa-
jemmalle ulottuvia epäedullisia vaikutuksia Venäjän ja Japanin
välisiin suhteisiin.

Tokiossa, huhtikuun 15 p:nä 1931.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Ministeri Kinnelkusmin rap. no 12.

Tokio.

25/5 1931.

Tokiossa, toukokuun 25 p:nä 1951.

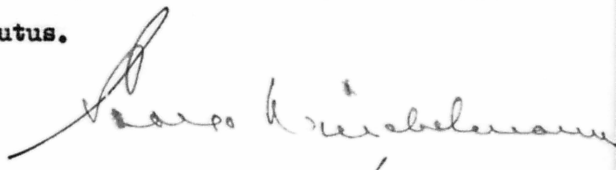
No 130.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
7/206/10.10.51		
12/6-51	2	LEH
RYHMÄ 5	UASTO C15	ACIA

U L K O A S I A I N M I N I S T E R I Ö L L E .

Herra Ministerille lähetän kunnioittavimmin tämän ohella viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin No 12, seuraavine otsikkoineen:

Japanin ja Venäjän väliset suhteet,
Hallitusvaihdos,
Kommunistisia paljastuksia,
Saksan - Itävallan tulliliittosuunnitelma ja
Japanin yleinen mielipide,
Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Vapaaherra A. S. Yrjö - Koskinen,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
7/206 no. 13 31		
TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI TOUKOKUUN 25 P:LTÄ 1931 NO 12.		
12/6-31		
RYHMÄ	LUOKA	ALUE
1	5.	C15.

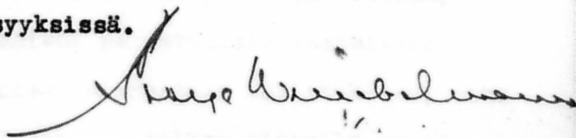
Japanin ja Venäjän väliset suhteet.

Kuten jo viime raportissani mainitsin, läheni Japanin ja Venäjän välinen riitakysymys Venäjän rannikoilla Japanin, Ohotskin ja Beringin merissä olevien kalastuspaikkojen vuokraamisessa noudatettavasta ruplan kurssista nopeasti sovinnollista ratkaisuaan, kun murhayritys Venäjän suurlähetystön kaupallista neuvosta, herra Anikejefia vastaan tehtiin. Vaikkakin Venäjän tšekäläinen suurlähettiläs yritti käyttää hyväkseen tämän ilki-työn synnyttämää tilapäistä hämminkiä neuvotteluissa, tarkoituk-sella niiden pitkittymisellä painostaa japanilaisia kalastusyhtymiiä suostumaan Venäjälle edullisempiin ehtoihin, ei se kuiten-kaan onnistunut, sillä myös Moskovassa oltiin selvillä siitä et-tä pikainen ratkaisu asiassa oli välttämätön, jos tahdottaisiin, kalastuskauden juuri ollessa alkamaisillaan, välttää suurten ta- loudellisten arvojen vaarantumista. Molempipuolisten myönnytys-ten jälkeen saatiin vihdoin viime kuun lopulla syntymään kompro- missi, jossa ruplan arvo lyötiin täksi vuodeksi kiinni vastaa- vaksi 32,5 seniä (Smk. 6:50).

Tämä väliaikainen ratkaisu on tosin joksikin aikaa poistanut päiväjärjestyksestä riitakysymyksen, joka jo liiankin kauan on antanut aihetta hermostumiselle kummassakin maassa, mutta että asia nyt aikaansaadulla kompromisilla olisi lopulli- sesti ratkaistu siitä ei ole mitään toiveita. Tämän vahvistikin minulle Venäjän tšekäläinen suurlähettiläs, joka, onnitellessani häntä näiden pitkällisten kagnausten päättymisestä, verrattain

kyynillisesti vastasi, että neuvotteluissa oli päästy ainoastaan jonkunlaiseen välirauhaan sekä että jo ensi syksynä alettaisiin uudelleen riidellä muista kalastussopimuksen yhteydessä olevista kysymyksistä, koska Venäjä ei voisi luopua täysin oikeutetuista vaatimuksistaan. Nämä "täysin oikeutetut vaatimukset" tulevat varmasti vielä tuottamaan Japanille paljon huolta ja vaivaa, sillä niiden takana ei piile mitään vähempää kuin koko japanilaisen kalastusoikeuksien sopimuksellisen pohjan s.t.s. Japanin ja Venäjän välisen vuoden 1928 kalastussopimuksen kumoaminen ja Venäjän tšekäläisillä rannikoilla harjoitettavan kalastuselinkeinon sisällyttäminen viisivuotissuunnitelmaan. Puheenalaisen sopimuksen määräysten mukaan on neuvostohallituksella oikeus välittömästi harjoittaa kalastusta korkeintain siinä laajuudessa, että tuotto vastaa 20% koko tuotosta, kun taas pyyntioikeuksista muilla kalastuspaikoilla yksityisillä kansalaisilla on oikeus kilpailulla huutokaupoissa, joissa pyyntioikeudet myydään enimmänsä tarjoavalle. Kuitenkin on jo nyt käynyt ilmeiseksi, että neuvostoviranomaiset kiertävät mainittuja määräyksiä käyttämällä huutokaupoissa bulvaaneja, jotka neuvostohallituksen laskuun tekevät niin korkeita ostotarjouksia, että yksityiset japanilaiset tuskin kykenevät enää heidän kanssaan kilpailemaan. Että mainittujen venäläisten tarjoojien täytyy olla hallituksen bulvaaneja käy jo selville siitäkin että kysymyksessä on usempien satojentuhansien ruplien määräiset tarjoukset ja jos jollakin yksityisellä venäläisellä olisikin tällaisia summia käytettävänkään kalastuspaikkojen vuokraamiseksi katsottaisiin kai häntä neuvostoviranomaisten silmillä jonkunlaiseksi "merikulakiksi", jonka toiminnan yhtä vähän kuin muidenkaan kulakkien, sallittaisiin häiriintymättä

jatkua. Japanilaiset kalastusyhtymät ovat kovin suutuksissaan tästä asiain tilasta, jonka kautta kalastuspaikkojen vuokrat alituisesti kohoavat ja ovat he myös saaneet puolelleen suuren osan sanomalehdistöä, joka äänekkäästi moittien ulkoasiain johdon kovin pehmeätä politiikkaa, sekin vaatii kalastussopimuksen tarkistusta. Tšekäläinen ulkoasiain johto taas myöntää, että tilanne on epätydyttävä, mutta vastustaa tarkistusta, virallisesti sillä motivoinnilla, että koska kalastussopimus on ollut vasta kolme vuotta voimassa, sen tarkistukseen ryhtyminen olisi liian aikaista ja toivoo voivansa diplomaattisilla neuvotteluilla saada tilanteen paranemaan. Sivulliselta näyttää kuitenkin siltä kuin ulkoasiain johdon motiivit olisivat vaan tekosyitä sekä että vastustus sopimuksen tarkistamiselle pohjaantuisi lähinnä pelkoon, ettei Japani neuvotteluissa kykenisi pitämään puoliaan Neuvostohallituksen aggressiivistä diplomatiaa vastaan, vaan että tilanne tulisi nykyisestäkin huonontumaan. Tätä mielipidettä tukee myöskin Japanin puolelta asiassa tähän mennessä noudatettu politiikka, joka, lukuunottamatta yllämainittua sovintoa ruplan kurssin arvioinnissa, järjestelmällisesti on pyrkinyt lykkäämään kannanoton kaikissa muissa kalastusoikeuksien harjoittamisen yhteydessä syntyneissä erimielisyyksissä.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI TOUKOKUUN 25 P:LTÄ 1931 NO 12.

Hallitusvaihdos.

Tällä viime kuussa tapahtunut hallitusvaihdos eli oikeammin hallituksen rekonstruktio, vaikkakin pääministerin vaihdos siinä yhteydessä tapahtui, meni ohi suurempaa huomiota herättämättä. Kuten tunnettua tapahtui viime vuoden marraskuussa Tokion asemalla murhayritys silloista pääministeriä Hamaguchia vastaan ja vaikkakin alussa näytti siltä kuin hän pian toipuisi, selvisi kuitenkin ennen pitkää, että, jos hän lainkaan tulisi toipumaan, hän joka tapauksessa tulisi kauan olemaan työkyvytön. Hallitus ja hallituspuolue, jolla on varma enemmistö alahuoneessa, tahtoivat kuitenkin, lähinnä hienotunteisuudesta pääministeriä kohtaan, välttää pikaista pääministerin vaihdosta, sitä enemmän koska hänellä itsellään oli varma usko täydellisestä toipumisestaan. Asia järjestettiin sen vuoksi väliaikaisesti siten että silloinen ja nykyinen ulkoasiainministeri, parooni Shidehara määrättiin v. t. pääministeriksi. Mutta kun Eduskunta kohta sen jälkeen kokoontui, ryhdyttiin vastustuspuolueiden taholta ankaariin hyökkäyksiin mainittua väliaikaista järjestelyä vastaan, jonka heidän lakimiehensä leimasivat perustuslain vastaiseksi. Nämä hyökkäykset eivät rajoittuneet ainoastaan hallitukseen, vaan ulotettiin myöskin hallituspuolueen politiikan yleisiin suuntaviivoihin, jotka ympäri valtakuntaa tehdyillä esitelmäretkillä leimattiin suorastaan epäisänmaallisiksi. Tilanne tuli vieläkin kriitillisemmäksi kun ulkoministeri, joka ei ole mikään parlamenttaarikko, teki itsensä syyppäksi eräisiin harkitsemattomiin

lausuntoihin vastatessaan tehtyihin välikysymyksiin. Hallituspuolueellekin alkoi nyt selvetä, että jos hyökkäykset ajan mitaan saisivat näin jatkua, sen enemmistö alahuoneessa ensi vaaleissa voisi joutua vaaraan, minkä vuoksi ja koska sitäpaitsi itse hallituspuoluekin useiden toisilleen kateellisten suuntain vaikutuksesta oli vaarassa ruveta rakoilemaan, puolueen luottamusmiehet kääntyivät edelleen sairaana olevan pääministerin puoleen, kehoittaen häntä hyvällä luopumaan puolueen johdosta, mikä tapahtuikin, ja jätti pääministeri samanaikaisesti keisarille koko hallituksen erohakemuksen. Keisarin kehoituksesta muodosti tällä välin hallituspuolueen johtajaksi valittu parooni Wakatsuki uuden hallituksen, johon useimmat aikaisemman hallituksen jäsenistä jäivät paikoilleen, ja ainoastaan muutamien, vähemmän huomattujen jäsenten vaihtuessa toisiin. Parooni Wakatsukin katsotaan olleen ainoa, riittävää arvovaltaa vapaamielisen puolueen keskuudessa omaava henkilö, joka kykenisi pitämään kurissa puolueen monet keskenään riitelevät ainekset. Ammatiltaan hän on finanssimies ja on hän usempaan otteeseen toiminut rahaministerinä sekä vuosina 1926 ja 1927 myös pääministerinä. Sen jälkeen on hän elänyt täydellisesti syrjässä, lainkaan puuttumatta politiikkaan, kunnes hänelle viime vuoden alussa uskottiin Japanin valtuuskunnan johto Lontoon laivastokonferenssissa. Se tapa millä hän suoritti tuon erinomaisen tärkeän ja vaikean tehtävän sekä hänen tarmokas toimintansa merivarustuksia rajoittavan sopimuksen syntymiseksi ovat tehneet hänen suuren yleisön keskuudessa kovin populääriseksi ja hänen paluunsa Lontoosta muodostuikin täydelliseksi riemukuluksi. Ottaessaan vastaan pääministerin salkun, jo-

hon hän, mikäli kerrotaan, hyvin vastenmielisesti ja vasta ankaran painostuksen jälkeen puolueensa taholta oli suostunut, on hän tehnyt suuren uhrauksen, sillä pääministerin asema täällä on tätä nykyä kovin epäkiitollinen. Kolmatta vuotta kestänyt lama-kausi jatkuu edelleen ja budjetin tasapainossa pitäminen tuottaa erinomaisia vaikeuksia. Viime vuoden budjetti osotti ensi kerran 25 vuoteen vajausta, jonka määrä on laskettu noin 70 miljoonaksi yeniksi (Smk. 1 miljaardi 400 miljoonaa) ja kuluvan vuoden vajeus arvioidaan ainakin samanmääräiseksi. Uusi hallitus onkin ensi työkseen ottanut kuluvan vuoden budjetin tarkistuksen ja tul- laan se toteuttamaan säälimättä, siitä vastustuksesta huolimatta, joka supistuksista lähinnä kärsivien puolelta epäilemättä tullaan nostattamaan. Vallan uskomatonta on kuitenkin, että menoja voi- taisiin alentaa siinä suunnattomassa määrässä kuin tilanne vaatii, ellei niitä raskaita kustannuksia armeijaa ja laivastoa varten, joita keinoitekoisen suurvalta-aseman ylläpitäminen kysyy, ryhdytä päättävästi supistamaan.

August Grieg

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI TOUKOKUUN 25 P:LTÄ 1931 NO 12.

Kommunistisia paljastuksia.

Viime päivinä on täällä herättänyt aivan suunnatonta huomiota polisiviranomaisten taholta julkisuuteen saatetut paljastukset erään nyttemmin vaarattomaksi tehdyn kommunistisen salaliiton toiminnasta, jonka vaikutuspiiri ulottui koko Japaniin ja jolla oli haaraosastonsa ei ainoastaan kaupungeissa, vaan myöskin kaikkialla maaseudulla. Järjestö oli erinomaisen hyvin organisoitu, aseita ja rahavaroja sillä oli riittävästi ja sen ohjelmaan kuului virallisessa asemassa olevien henkilöiden lähinnä korkeampien poliisiupseerien murhaaminen, kommunististen aatteiden levittäminen yliopisto- ja koulunuorison keskuudessa, parlamentitalon ja muitten yleisten rakennusten polttaminen sekä räjähdysaine- ja asekauppojen valtaaminen. Polisiviranomaiset pääsivät jo vuosi sitten tämän salaliiton jäljille, mutta vasta nyt, sittenkun lähes kaksisataa henkilöä ja noin viisikymmentä aatteellista kannattajaa on saatu vangituksi, ovat polisiviranomaiset katsoneet voivansa saattaa julkisuuteen tutkimusten tulokset. Se seikka, joka kuitenkin tässä yhteydessä on herättänyt enimmänsä huomiota on, kuinka laajalle eri yhteiskuntaluokkiin kommunistiset aatteet ovat päässeet leviämään. Vangittujen joukossa on nimittäin Tokion keisarillisen yliopiston kaksi professoria ja 31 ylioppilasta, tunnettuja taiteilijoita ja kirjailijoita, suuri joukko nuorukaisia parhaimmista perheistä, ylähuoneen jäsenten ja korkeiden virkamiesten poikia ja tyttäriä, joiden isät nyt ovat olleet pakotetut jättämään sekä poliittisen uransa että

virkatoimensa. Muiden muassa on hyvin tunnettu tiedemies, toh-
tori Sano, Tokion kauppakorkeakoulun rehtori, ollut pakotettu
eroamaan virastaan, syystä että hänen molemmat poikansa ovat
pahasti sotkeutuneet juttuun. Syytettyjä odottavat hyvin an-
karat rangaistukset, lähinnä vangitsemisia toimitettaessa ta-
pahtuneen vastarinnan johdosta, jolloin useat polisimiehet ~~sik~~
ovat menettäneet henkensä. Toistaiseksi ei ole voitu esittää
mitään selvitystä siitä että liikettä olisi rahoitettu ulko-
maalta, vaan otaksutaan kotimaisten aatteellisten kannattajien
pitäneen huolta sen rahoittamisesta.

A. K. Weibeleman

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 615.

ASIA:

Ministeri Winckelmannin raportti no 13.

Tokio.

30/6-31.

Tokiossa kesäkuun 30 p:nä 1931.

A:160.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 8 / 206 Sall. 1931		
20/7-31	50 -	LML -
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C15	

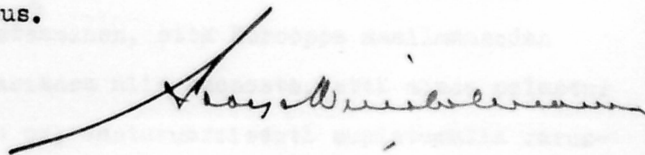
Herra Ministeri,

Tämän ohella lähetän kunnioittaen Tokion lähetystön raportin No 13 otsakkeineen

Varustusten supistamiskonferenssi, ja

Presidentti Hoverin moratoriesuunnitelma.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Vapaaaherra A. S. Yrjö - Koskinen

Suomen Ulkoasiainministeri

ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI KESÄKUUN 30 P:LTÄ 1931 NO 13.

Varustusten supistamiskonferenssi.

Olen viime aikoina usein ollut tilaisuudessa keskustelemaan eri piireihin kuuluvien japanilaisten kanssa Genevessä ensi vuonna pidettävästä varustusten supistamiskonferenssista. Koska nämä keskustelut jossakin määrin voivat kuvastaa niitä mielialoja, jotka täällä ovat vallalla mainittuun konferenssiin nähden, tahdon niitä tässä lyhyesti selostaa. Huomioni on lähinnä kiintynyt siihen että konferenssi herättää täällä verrattain vähän mielenkiintoa sekä että siihen yleensä suhtaudutaan välinpitämättömästi. Punaisena lankana kaikissa lausunnoissa on ollut teteaminen, että Eurooppa maailmansodan jälkeen on hoitanut asiansa niin huonosti, että ainoa pelastus uudesta katastrofista on, vastavuoroisesti supistamalla varustuksia, estää ketään valtiota liiaksi varustautumasta ja siten synnyttämästä uutta maailmanpaloa. Näin ollen ja koska Japani maantieteellisestikin on kaukana Euroopan myrskykeskuksista, olisi Japanin konferenssissa lähinnä seurattava passiivista politiikkaa ja tyydyttävä enemmän observaattorin asemaan. Tällainen asenne olisi sitäkin luonnollisempi, koska Japanilla oikeastaan oli hyvin vähän suoranaista tekemistä Euroopan politiikan kanssa, sitä kun lähinnä kiinnostivat Kiina, Venäjä ja Yhdysvallat, joista kaksi viimeainittua eivät edes olleet kansainliiton jäseniä. Se tosiseikka kuitenkin, että nämä valtiotkin tulisivat osallistumaan konferenssiin sekä kunnioitus kansainliittoa kohtaan, tekivät tietysti Japanin mukaanmenon luonnolliseksi, mikä seikka kuitenkaan ei välttämättömästi

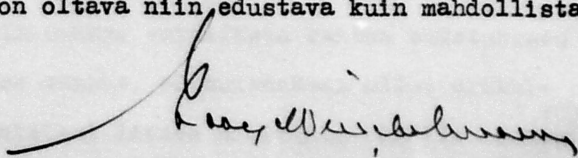
tietäisi mitään aktiivisempaa toimintaa. Eräissä piireissä väheksytään konferenssin merkitystä sillä perusteella, että sen päätöslauselmat sotavoimien sallitusta vahvuudesta ei loppujen lopuksi niin paljoa merkitse, koska vahvuus ainakin kaikkein useimmissa tapauksissa lähinnä riippuu kunkin valtion omasta rahataloudellisesta asemasta, seikka, joka täällä, jossa jo useampia vuosia on siinä suhteessa eletty huimasti yli varojen, alkaa aktualisoitua yhä enemmän.

Tietysti on julkisuuteen tullut myös aivan toisenlaisia ääniä Genevessä noudatettavasta menettelytavasta. Eräissä hyvin vaikutusvaltaisissa sotilaspiireissä ollaan nimittäin sitte mieltä että Japanin olisi pyrittävä Genevessä kaikella tarvolla toimimaan Versaillesin rauhansopimuksen tarkistamiseksi siinä mielessä, että Saksan sallittaisiin lisätä sotavoimiensa vahvuutta, jotta ne sitoisivat venäläisiä voimia ja niinmuodoin estäisivät Venäjää sijoittamasta liian suuria sotavoimia Kaukaisen Itään painostustarkoituksessa. Onpa vielä sotilastaholta vihjailtu, että hallituskin suhtautuisi sympatisesti tällaisiin suunnitelmiin. Ottamalla huomioon Japanin erinomaisen varovaisen ulkopolitiikan tuntuu viimemainittu väite jo itsessään aivan mahdolltomalta ja ovatkin sekä ulko- että sotaministeri kiiruhtaneet esittämään hyvin jyrkät viralliset peruutukset, mennen sotaministeri peruutuksessaan niin pitkälle että hän lupaa tehdä pikaisen lopun kaikenlaatuisista poliittisista kannujen valamisista upseeriston keskuudessa.

Mitä sitten tulee hallituksen ohjelmaan konferenssiin nähden, ei siitä toistaiseksi ole vuctanut minkäänlaisia tietoja.

Japanin paras asiantuntija tällä alalla, nykyinen suurlähettiläs Brysselissä Sato kertoi minulle tulleensa kotiinkutsutuksi neljäksi kuukaudeksi selittämään kaikille asianomaisille täällä, keisarista lähtien, mistä oikeastaan on kysymys sekä ottamaan osaa esitöihin. Ohjelma, josta toistaiseksi ei voida saada mitään yksityiskohtaisempia tietoja, valmistunee syksyyn mennessä, joten voinen aikanaan siihen palata. Toistaiseksi on lähinnä pohdinnan alaisena valtuuskunnan kokoonpano. Kaikissa piireissä ollaan yksimielisiä siitä että valtuuskunnan puheenjohtajaksi on nimitettävä siviilihenkilö. Lähinnä tulee tällöin kysymykseen ulkoministeri, mutta hänellä lienee epäilyksiä ottaa vastaan valtuuskunnan johto, joka todennäköisesti tulisi edellyttämään useampien kuukausien Euroopassa oloa. Entisestä suurlähettilästä Parisissa, varakreivi Ishiistä, joka nykyään on keisarillisen salaisen neuvoston jäsen, lienee myös ollut puhetta valtuuskunnan puheenjohtajaksi. Puheenjohtajan lisäksi tulee valtuuskuntaan kuulumaan kolme tai neljä jäsentä sekä suuri joukko asiantuntijoita. Jäsenistä tulee yksi tai kaksi olemaan diplomaatteja (toinen miltei varmasti edellämainittu suurlähettiläs Sato) yksi kenraali ja yksi amiraali.

Hallituksen keskuudessa lienee se käsitys olevan vallalla, että riippumatta siitä, mikä merkitys konferenssilla voi olla Japanille, valtuuskunnan on oltava niin edustava kuin mahdollista.

Presidentti Hoverin moratorio-suunnitelma.

Kun presidentti Hoverin tunnettu moratorio-suunnitelma saatettiin julkisuuteen kiiruhtivat virallisetkin piirit täällä puoltamaan sen hyväksymistä jo ennen kuin ~~otettiin~~ otettiin selvillä siitä, mistä oikeastaan oli kysymys s.t.s. kuinka pikälle sen vaikutukset ulottuivat. Tämä hätiköiminen osoitautui lähinnä siinä, että, puhumattakaan lehäistöstä, joka, puolueista riippumatta, kiiruhti antamaan sille yksimielisen kannatuksensa, hallituksen vaikutusvaltaiset jäsenet, kuten rahaministeri, myöntämässään haastatteluissa innostuksella puhuivat ehdotuksen hyväksymisen puolesta, muun muassa sillä motivoinnilla, että ilmeisenä seurauksena sen yleisestä hyväksymisestä tulisi olemaan yleinen noususuunta maailmanmarkkinoilla sekä että ennen kaikkia Japanin raakasilkkimarkkinoille, jotka Amerikan puuttuvan ostokyvyn vuoksi viime aikoina ovat olleet arveluttavasti lamassa, taas alkaisi uusi nousukausi. Myös hallituspuolueen johtomiehet kiiruhtivat kokoontumaan ja hyväksyivät yksimielisesti julkilausuman, jossa ehdotukselle annettiin ehdoton tunnustus ja yksimielinen kannatus. Voi siis helposti ymmärtää, että Saksan suurlähettiläs hyvin valoisin mieli pari päivää myöhemmin kävi ulkoministerin luona tiedustelemassa Japanin hallituksen virallista kantaa ehdotukseen. Vastaus, jonka hän lienee saanut, ei kuitenkaan ollut erikoisen lohdullinen. Ulkoministeri lienee nimittäin hänelle huomautanut, ettei presidentti Hoverin suunnitelmia lainkaan ^{-tu} ollut Japanille virallisesti tiedoitettu, joten hallituksen tiedot

rajoittuivat lehdissä olleeseen julkilausumaan sekä ettei hän yksistään lehtitietojen perusteella katsonut voivansa ottaa asiaa hallituksessa esille. Ulkoministeri lienee kuitenkin lisännyt, että hallitus on valmis ottamaan asian myötämieliseen harkintaansa kohta kun siinä joko Saksan tai Amerikan puolelta tehtäisiin virallinen esitys.

Ulkoministerin vastaus on helposti ymmärrettävissä. Antamalla erikoiset nootit Saksalle, Ranskalle, Englannille ja Italialle s.t.s. kaikille asiaan osallistuville suurvalloille, mutta sivuuttamalla Japanin, on ehdottomasti loukattu täällä korkealle kehittynyttä itsetuntoa. Menettelytapa tuntuu sitäkin omituisemmalta, koska Japani on aivan erikoisasemassa muihin verrattuna siinä, ettei sillä ole mitään sotavelkoja Amerikalle, joten ehdotuksen hyväksyminen tietää yksinomaan uhrauksia, ilman mitään niitä kompensoivia etuja. Tottahan kyllä on, ettei Japanin osuus Saksan sotakorvaukseen nouse kyseessäolevana vuonna enempään kuin noin 3 miljoonaan dollariin, mutta olisihan noinkin suuri uhraus ollut erikoisen nootin arvoinen.

Tarkoituksessa edistää asian onnellista ratkaisua kehoitti ulkoministeri vielä Japanin suurlähettilästä Washingtonissa nimenomaan tiedustelemaan, eikö erikoista noottia Japanille ollut odotettavissa. Tiedusteluun oli annettu lyhyt kieltävä vastaus sekä selitetty, että presidentti Hooverin julkisuuteen saatettu ehdotus oli tarkoitettu kutsuksi kaikille asianomaisille osallistumaan moratorion myöntämiseen, kuin myös että erikoiset nootit oli jätetty vaan niille valtioille, joilla oli suoranaisia sotavelkoja

Amerikalle. Tämän vastauksen jälkeen on mieliala täällä huomattavast viilentynyt. Tiedustellessani ulkoministeriössä tilannetta sain vastaukseksi, ettei Youngin suunnitelmaa, jota ehdotuksen hyväksyminen edellyttäisi, vielä oltu ratifioitu sekä että koska Japanin reparatioerä oli huomattu tulona tämän vuoden budjetissa, mahdollinen luopuminen siitä vaatisi parlamentin suostumusta. Vastineelle tahdottiin antaa se leima, että täällä muka suhtauduttaisiin verrattain välipitämättömästi koko ehdotukseen. Tosin ei tarvinne epäillä, etteikö Japani hyväksyisi ehdotuksen, jos muut suurvallat sen tekevät, mutta toiselta puolelta ei kuitenkaan voi olla toteamatta, että Japanin alkuaan hyvin myötämielistä suhtautumista ehdotukseen on turhien muodollisuuksien vuoksi vaarannettu.

Harold Steadman

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Ministeri Winckelmanin raportti no 14.

Tokio.

20/9-31.

Tokiassa, syyskuun 20 päivänä 1931.

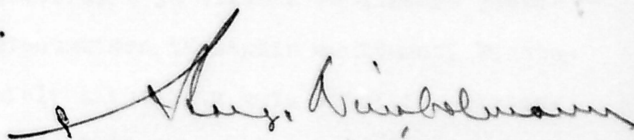
No. 205.

Lähetys n. 205		
n. 11 / 207 / 31		
8/10-31	2	LL
RYHÄ	CLASS	ASIA
5	C15	

Herra Ministeri,

Tämän ohella lähetän kunnioittaen Herra Ministerille kolmena kappaleena Tokion lähetystön raportin No 14 koskeva nykytilannetta Etelä Mantshuriassa. Koska liikenneyhteys Etelä Mantshurian rautatien ja Siperian radan välillä on rikottu, lähetän nämä raporttini Vladivostokin kautta, ilmoittamalla samalla, että olen kaiken varalta Kanadan kautta tänään lähettänyt kaksi kappaletta samaa raporttia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Vapaaaherra A. S. Yrjö - Koskinen

Suomen Ulkoasiainministeri

ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI SYYSKÜÜN 20 PÖLTÄ 1931. No 14.Nykytilanne Etelä Mantshuriassa.

Kiinan ja Japanin välisissä suhteissa alituisesti toistuvana ilmiönä näyttää olevan, että niin pian kuin Kiinassa kulloinkin vallassa olevat katsovat asemansa vakaantuneen, he kohta ryhtyvät ahdistelemaan Japanin intressejä Kiinassa. Tällä valitetaan aivan yleisesti tätä Kiinan osottamaa "kiittämättömyyttä" ja väitetään, että aina kun Kiinalla on sisäisiä vaikeuksia ja sellainen tilahan aikaisemmin oli miltei kroonillinen, on Japanin osottama ankara puoluettomuus Kiinassa vallasta taisteleviin nähden kylläkin saanut tunnustusta, mutta että kohta kun sisällissota on kulloinkin likvidoitu ja tilanne on alkanut jossakin määrin selvetä, on suhtautuminen tännepäin muuttunut. Puuttumatta tällä kertaa, niin mielenkiintoista kuin olisikin, eksteritorialikysymykseen, jossa muutkin suurvallat kuin Japani viime aikoina ovat saaneet kokea vähemmän mieluisia yllätyksiä, olen katsonut syytä olevan käsitellä viimeaikuisia tapahtumia Etelä Mantshuriassa, jota on pidettävä Japanin elinhermona mannermaalla. Tilanteen kehitys siellä on nimittäin muodostunut sellaiseksi, että se on omiaan antamaan aihetta huolestumiseen.

Jo heti valtaan päästyään pyrki Kiinan kansallinen hallitus suurella tarmolla laajentamaan Kiinan vaikutusvaltaa Etelä Mantshuriassa, mutta näissä pyrkimyksissään se joka askeleella tunsikin vastassaan Japanin vaikutuksen. Tällä ollaan nimittäin

elävästi vakuutettuja siitä, että Kiinan onnistuminen näissä pyrkimyksissään merkitsisi Japanin sikkäläisten taloudellisten etujen vakavaa vaarantamista. Kiinan aktiivinen esiintyminen tällä näyttämöllä, jossa Japani jo kolmattakymmentä vuotta melkein yksin (Venäjän intressit kohdistuvat pääasiallisesti Pohjois Mantshuriassa) on rauhassa eksploatoinut sen suunnattomia luonnonrikkauksia, on johtanut siihen, että Etelä Mantshurian kysymys on muodostumassa Kaukaisen Idän polttavimmaksi riitakysymykseksi, jonka ratkaisun, olojen pakosta, täytyy lähestymistään lähestyä.

Vaikkakin Japanin oikeudet Etelä Mantshuriassa johtavat juurensa niin äskeisistä kuin tämän vuosisadan sotatapahtumista, lienee kuitenkin syytä tässä tehdä lyhyesti selkoa niiden synnystä ja kehityksestä, koska tuollainen selostus on omiaan osottamaan, ettei Kiinan vähemmän elastinen traktaattipolitiikka yksinään, vaan myös Japanin itsensä aikaisemmat menettelytavat ja toimintamuodot ovat myötävaikuttaneet siihen, että tilanne Etelä Mantshuriassa on muodostunut Japanille niin epäedulliseksi kuin se tätä nykyä kiistämättä on.

Japanin oikeudet Etelä Mantshuriassa perustuvat 1905 vuoden Portsmouthin rauhansopimukseen sekä samana vuonna tehtyihin Pekingin sopimuksiin ynnä niihin liittyviin pöytäkirjoihin. Ensimmäisellä sopimuksella luovutti Venäjä nimittäin, hävittyään sodan, Japanille vuokraoikeuden vuonna 1896 Kiinalta viideksikolmatta vuodeksi vuokraamiansa Port Arturin ja Dalny (Dairenin) kaupunkeihin ynnä niihin kuuluviin maa- ja vesialueisiin, mutta tätäkin luovutusta tärkeämpi oli, Etelä Mantshurian taloudellista ekspansiota silmälläpitäen, vain muutamia vuo-

sia aikaisemmin valmistuneen Dairenista Changchuniin johtavan n.k. Etelä Mantshurian rautatien luovuttaminen kaikkine siihen kuuluvine sivuratoineen ja omaisuusarvoineen. Tärkeimmän osan niistä muodostivat hiilikaivokset, joiden tuotannolla Japani edelleen täyttää suuren osan polttoainetarpeestaan.

Jotta Portsmouthin rauhansopimus saisi velvoittavan voiman edellytettiin siinä että asianosaisten oli sille hankittava Kiinan hyväksyminen, jonka Kiina antoikin yllämainituissa Pekingin sopimuksissa. Kiina suostui niissä nimittäin Venäjän edellämainittujen oikeuksien siirtämiseen Japanille, joka taas puolestaan sitoutui pitämään voimassa alkuperäiset sopimukset, kuitenkin ainoastaan "mikäli olosuhteet sen sallisivat". Tämän lisäksi sai Japani 15 vuoden konsession Antung-Mukdenin erinomaisen tärkeän rautatien eksploatoimiselle, mikä rata yhdistää Etelä Mantshurian rautatien Korean rautatieverkostoon. Edelleen saavutti Japani Kiinan suostumuksen siihen, ettei Kiina vastaisuudessa rakentaisi pää rinnakkaisratoja Etelä Mantshurian radan kanssa, eikä myöskään mitään haararatoja, jotka voisivat haitallisesti vaikuttaa sanotun rautatien etuihin. Juuri tämä kysymys rinnakkaisratojen rakentamisesta on muodostunut varsin nykytärkeäksi. Tietoisena siitä että Japanin poissulkeminen Etelä Mantshuriasta asevoimin olisi Kiinalle sula mahdollisuus, on Kiina, ovelasti kyllä, kohdistanut pyrkimyksensä Japanin taloudellisen aseman heikentämiseksi siellä ja yhtenä pääkohtana tämän ohjelmansa toteuttamisessa on juuri ollut tehdä mahdolliseksi rinnakkaisratojen rakentaminen. Huolimatta edellämainituista sopimusmääräyksistä on nimittäin todettava, että Kiina on Etelä Mantshuriaan

rakennuttanut useampia tuollaisia rinnakkaisratoja, ilman että Japani aikaisemmin on ollut siitä tietävinkään. Miten tämä virallinen "tietämättömyys" on selitettävissä, siitä ei täkäläisissä diplomaattipiireissä ole mitään vakiintunutta käsitystä, mutta arvellaan Japanin korvaukseksi saaneen muunlaisia kompensatioita Kiinalta. Eräs Japanille vähemmän ystävällinen täkäläinen diplomaatti väitti tosin selityksen olevan siinä että Japani oli luullut rinnakkaisratojenkin toimiessa Kiinaa sopivasti painostamalla voivansa hoitaa asian itselleen eduksi, mutta liian myöhään huomannut, että Kiina oli ainoastaan bulvaani sekä että koko tuuman takana oli Amerikka, joka ei voinut kädet ristissä sallia että Japani yksin eksploatoisi Etelä Mantshurian rikkauksia. Olipa tuo käsitys oikea tai ei, kiistämätöntä on joka tapauksessa, että Amerikka etenkin viime aikoina on yhä enemmän suunnannut katseensa Etelä Mantshurian tarjoamiin mahdollisuuksiin ja tämän vuoksi myös suhtautunut sympaattisesti Kiinan pyrkimyksiin paralysoida Japanin vaikutus siellä. Kuvaavana esimerkkinä voin mainita, että eräs amerikkalainen diplomaatti, jonka kanssa äskettäin keskustelin rinnakkaisratakysymyksestä, lausui mielipiteenään, että Kiinalla, kaikista sopimuksista huolimatta, täytyi olla ehdoton oikeus niiden rakentamiseen jo sen vuoksi, ettei sopimuksessa mitään etäisyyksiä oltu määritelty, joten koko rinnakkaisratakäsite oli aivan epämääräinen. Hän huomautti, että neljä rinnakkaisrataa yhdisti toisiinsa Amerikan itä- ja länsirannikon, ilman että kenenkään päähän toimilupia myönnettäessä olisi pälkähäntynyt väittää, että ne loukkaisivat aikaisempia toimilupia. En tahdo väittää, että vertaus on kovin onnistunut,

kerron sen vaan esimerkkinä siitä kuinka huonoakin asiata voidaan puolustaa, kun vaan hyvä tahto siihen on olemassa.

Joka tapauksessa ollaan täällä nyttemmin herätty huomaamaan mihin ollaan menossa ja lähimmän sysäyksen tähän heräämiseen on antanut se tosiseikka että Etelä Mantshurian rautatien tulot ovat vuosi vuodelta osottaneet huomattavaa laskua. (Tämä vuosi osottaa toistaiseksi noin 3 milj. yeniä, eli 60 milj. markkaa, vähemmän bruttotuloja kuin vastaavana ajankohtana viime vuonna.) Vaikka Etelä Mantshuriassakin jo kolme vuotta vallinnut taloudellinen depressio on osaltanut vaikuttanut tähän, olisin kuitenkin taipuvainen luulemaan että myötävaikuttavana syyinä siihen myös on ollut se seikka että Etelä Mantshurian rautatie on aikaisemmin ollut tšekkiläisten poliittisten puolueiden temmelykenttänä, ja että sen hyvin palkattuihin virkoihin on sijoitettu kaikenkarvaisia politikkoja, joista muuten ei ole hyvällä voitu vapautua. Nämä politikot, joilta on puuttunut alkeellisin käsitys tämän suurisuuntaisen yrityksen hoitamisesta, ovat sitten laajoilla valtuuksilla "hallinneet" sanottua rautatietä, lähinnä omaa kukkaroaan silmälläpitäen. Radan historia sisältää myös kirjavan joukon esimerkkejä mitä törkeimmistä lahjomisskandaaleista, jotka ovat ~~valtiolle~~ tuottaneet suunnattomia vahinkoja valtiolle. Nykyinen hallitus on kuitenkin, toimittamalla suursiivouksen niinhyvin Etelä Mantshurian rautatien^{n/} hallinnossa kuin useilla muillakin yhteiskunnan eri aloilla, missä mitä peittelemättömin lahjominen aivan yleisesti on rehoittanut, koettanut poistaa tämän yhteiskunnallisen mätäpaiseen. Tuleeko se siinä onnistumaan, sen ainoastaan tulevaisuus voi osottaa, mutta

siksi vanhat traditiot paheella on tässä yhteiskunnassa, että sen poistaminen ainakaan juuriaan myöten tuntuu ylivoimaiselta tehtävältä.

Palatakseni kuitenkin Japanin menettelytapoihin vaikutusvaltansa lisäämiseksi Etelä Mantshuriassa, on Japani myös vuoden 1905 jälkeen, johdonmukaisesti hyväkseen käyttäen Kiinan heikkoudentilaa, hankkinut itselleen mitä erilaatuisimpia lisäetuja, mutta kun tässä on noudatettu ulkonaisesti siivoja muotoja ei sivullisten ole ollut mahdollista puuttua asiaan, niin ynnestästi kuin suurvallat ovatkin katsoneet Japanin lisääntyvää mahtia Etelä Mantshuriassa. Se oli vasta maailmansodan riehussa vuonna 1915 kun Japani, kuitattuaan kahdessa kuukaudessa Tsingtaun valtauksen ja tietoisena siitä että sota antoi suurvalloille riittävästi huolia, jotta ne olisivat ehtineet kiinnittää huomiota Kaukaisen Idän tapahtumiin, uskalsi noudattaa kovakouraisempaa menettelyä Kiinaa kohtaan. Silloin tapahtui nimittäin sen kuuluisan ulttimaattumin jättäminen, joka lähinnä tunnetaan nimellä "The Twentyone Demands" (Kaksikymmentäyksi vaatimusta), tai "The treaty of Humiliation" (Nöyryytyssopimus), mikä nimitys sopimuksella on Kiinassa. Saa mennä ajassa kauas taaksepäin ennenkuin löytää asiakirjan, joka häikäilemättömydessään vetää tälle verrotoja. Jo vaatimusten esittämistapa oli hyvin kuvaava. Kiinan oli nimittäin mobilisoinnin uhalla annettava siihen myöntävä vastaus 48 tunnin kuluessa, mikä vastaus määräajassa saatiinkin.

Mainitussa sopimuksessa suostui Kiina ulottamaan Port Arturia ja Dairenia koskevan vuokraoikeuden, josta silloin oli jällellä ainoastaan noin viisi vuotta, niin myös Etelä Mantshurian

ja Antung-Mukdenin reutateiden konsessiot, 90 vuodeksi, sallimaan japanilaisten omistaa maata ja kaivoksia Etelä Mantshuriasa, kieltämään, Japanin suostumuksetta, pääomien sijoitukset, rautatierakennukset ja muitten kuin japanilaisten neuvonantajien käyttämisen, sallimaan Japanin rakentaa eräitä strategisesti tärkeitä ratoja Kiinassa ja Mantshuriassa sekä olemaan luovuttamatta kolmannen valtion käytettäväksi mitään Kiinan rannikolla sijaitsevaa satamaa, saarta tai lahtea. Näihin jo itsessään kovin nöyryyttäviin ehtoihin, liittyi vielä sarja "toivomuksia", jotka, toteutettuina, olisivat miltei kokonaan tehneet lopun Kiinan suvereniteetista. Näiden käsittelyn lykkäämiseen Japani kuitenkin suostui, todennäköisesti sen vuoksi että suurvallat, lähinnä Amerikka, olivat alkaneet kiinnittää huomiota Japanin suunnitelmiin, muut syrjäyttämällä, saada itselleen lopullinen jalansija Kiinassa.

Ei voi olla epäilyksiäkään siitä että yhtä raskas ja nöyryyttävä kuin tämä sopimus oli Kiinalle, yhtä suuri saavutus se oli Japanille, se kun yhdellä iskulla avasi japanilaiselle yrittelijäisyydelle viljavan Etelä Mantshurian kaikki rikkaudet. Tämä saavutus oli sitäkin tärkeämpi kun se tapahtui ajankohtana, jolloin Japaniin tulvimalla tulvi rahaa maksuna Japanin liittoutuneille toimittamista suunnattomista sotatarvehankinnoista, jotka rahat siis heti olivat sijoitettavissa Etelä Mantshurian eksploatoimiseen. Esimerkkinä siitä, mikä taloudellinen merkitys Etelä Mantshurialla on Japanille, mainittakoon, että sijoitukset sinne vuoteen 1927 mennessä ylittivät 2 miljaardin yenin (60 miljaardia markkaa).

Mutta kaikista näistä valoisista tulevaisuuden suunnitelmista huolimatta oli täälläkin kaukonäköisiä valtiomiehiä, jotka varoittivat jouta liian kireälle pingoittamasta ja ennustivat, että tuo Kiinalle tyrkytetty sopimus ajaan oloon tulisi tuottamaan Japanille myös murheita ja huolia ei ainoastaan suurvaltain puolelta kun ne aikanaan ehtisivät omistaa asialle huomiota, vaan lähinnä Kiinan puolelta. Heidän mielestään olisi Japanin ollut omistettava kaiken huomionsa ystävällisten suhteiden ylläpitämiselle Kiinan kanssa jo rodullisten, maantieteellisten ja taloudellisten näkökohtien kannalta. Heidän varoittavia ennustuksiaan ei kuitenkaan kukaan silloin kuunnellut, maa kun oli täydellisen sotapsykoosin vallassa.

Nämä ennustukset toteutuivatkin ennen pitkää aseissa kohdin. W ashingtonin konferenssissa vuonna 1922 oli Japanin suurvaltain pakotuksesta, luovuttava useimmista 1915 vuoden sopimuksen saavutuksista, joiden niistä kuitenkin voimaan taloudellisesti tärkeimmät, nimittäin Port Arturin ja Dairenin kaupunkien sekä Etelä Mantshurian ja Antung-Mukdenin rautateihin liittyvien oikeuksien ulottaminen 90 vuodeksi. Vaikka tämäkin pala lienee ollut vaikea niellä suurvalloille oli heidän kai mahdollonta mennä pitemmälle pyrkimyksissään estää Japania saamasta jalansijaa Etelä Mantshuriassa, sillä olihan Japani viimeainitut saavutuksensa rehellisesti ansainnut tuloksina voitokkaasta sodastaan Venäjää vastaan.

Mutta Kiina, jonka edut tässä lähinnä olivat kysymyksessä, ei suinkaan vielääkään ole unohtanut kärsimistään nöyryytyksiä, josta tosiseikasta Japanilla on edelleenkin miltei jokapäiväisiä kokemuksia. Esimerkkinä tästä mainittakoon, että kun Ja-

pani, Kiinan lähettiläänsä Saburin vuoden 1929 lopulla tehtyä itsemurhan, pyysi agreementtia yhdelle lahjakkaimmista diplomaateistaan, suurlähettiläs Obatalle, ilmoittaen samalla aikovansa korottaa edustuksensa Kiinassa suurlähetystöksi, kiellettiin herra Obatalta agreementti sillä perusteella, että juuri hän, ollessaan vuonna 1915 tilapäisesti väliaikaisena asiainhoitajana Pekingissä oli Kiinan hallitukselle jättänyt puheenalaisen ulttimaattumin. Tämä kieltö loukkasi syvästi tšekäläistä itsetuntoa ja asiasta käytiin neuvotteluja kokonainen vuosi, mutta kun Kiinan hallitus itsestään pysyi kiellossaan, oli tšekäläisten tyydyttävä kielteiseen tulokseen. Kun herra Obata nyttemmin on nimitetty suurlähettilääksi Berliiniin ja toiselle miehelle saatu agreementti ministeriksi Kiinaan, on tämä asia joutunut päiväjärjestyksestä pois. Voisi mainita lukemattomia esimerkkejä siitä, miten Kiina kaikin mahdollisin tavoin koettaa asettaa vaikeuksia japanilaisien toiminnalle sekä Kiinassa että Etelä Mantshuriassa. Japanille vahingollisin toimenpide on kuitenkin epäilemättä se systemaattinen boikotti japanilaisiin tavaroihin nähden, jota kaikkialla Kiinassa menestyksellisesti harjoitetaan. Sen johtajina ovat tosin yksityiset liikemiehet, Shanghaiin miljoonapohatat, mutta kaikki merkit viittaavat siihen että Kiinan kansallinen hallitus suopein silmin seuraa sen kehitystä ja antaa sille näkymättömän kannatuksensa. Tämä tapahtuu kuitenkin niin taitavasti, ettei hallitusta voida syyttää japanilaisten diskriminoimisesta tai muutenkaan asettaa vastuunalaiseksi tästä toiminnastaan. Kun tietää kuinka erinomaisen tärkeät Kiinan markkinat ovat japanilaisille, ymmärtää myös kuinka arkaan kohtaan nämä toimenpiteet osu-

vat. Mutta myös monella muulla tavoin ilmenee kiinalaisten osot-
tama vihamielisyys sekä Kiinassa että Etelä Mantshuriassa asuvia
japanilaisia kohtaan. Alituisesti tapahtuu väkivaltaisuuksia,
ryöstöjä ja murhia (yksistään Etelä Mantshuriassa on 300 tällais-
ta asiaa tätä nykyä selvittämättä) ja kun Japanin puolelta sään-
nöllisesti pannaan vastalauseita ilkitöiden johdosta, saadaan
yhtä säännöllisesti vastaukseksi, että väkivaltaisuuDET ovat
rosvojen tekemät sekä ettei Kiinan hallitus voi olla niistä vas-
tuussa. Viimeinen tällainen tapaus, joka erikoisesti on kuohut-
tanut mieliä täällä, on erään japanilaisen yleisesikuntakapteen-
in ja hänen seurueensa viime kesäkuussa tapahtunut murha Mant-
shuriassa. Mainitun upseerin, joka ilmeisesti on matkailnut va-
koilutarkoituksessa (häneltä tavattu toisen henkilön nimelle
kirjoitettu passi, jossa matkan tarkoitus oli ilmoitettu tie-
teelliseksi tutkimusmatkaksi sekä hänen hallussaan olleet sadat
tuhannet käteiset yenit viittaavat siihen), ovat kiinalaiset so-
tilaat tavanneet lähellä Mukdenia ja todettuaan hänen matkansa
todellisen tarkoituksen, ilman muuta ampuneet hänet ja koko hänen
seurueensa. Japanin tapahtuman johdosta esittämiin jyrkkiin vas-
talauseisiin ovat kiinalaiset suhtautuneet hyvin levollisesti,
luvaten panna toimeen seikkaperäisen tutkimuksen asian selville
saamiseksi, mutta viittaamatta toistaiseksi lainkaan mainitun
upseerin matkan ilmeiseen tarkoitukseen. Kiinan vastausta ei
tälläkään kuitenkään pidetä tyydyttävänä. Etenkin sotilaspiireis-
sä, joissa jo kauan on lietsottu vihaa nykyisen ulkoministerin
sovinnollista Kiinan politiikkaa kohtaan, tehdään hänet nyt
välillisesti vastuunalaiseksi puheenalaisesta murhastakin ja

koetetaan kaikin voimin saada yleinen mielipide tuomitsemaan hänen ulkopolitiikkansa. Näissä pyrkimyksissään sotilaspiirit saavat, niin omituiselta kuin kuuluukin, tarmokasta tukea itse sotaministeriltä, joka eri puolille maata tekemillään tarkastusmatkoilla on käyttänyt tilaisuutta hyväkseen upseereille pitämissään puheissa viitata mainittuun murhaan, huomauttamalla samalla, että sen selvittely toistaiseksi oli ulkoministeriön hoidossa. Kuvaavana ilmaisuna sotilaspiireissä vallitsevasta mielialasta mainittakoon vielä, että kun armeijan eräät lentokone-laivueet viime viikolla pitivät harjoituksia, yhdeksännen armeijadivisionan esikunnan aloitteesta pudotettiin koneista satoja tuhansia lentolehtiä, jotka sisälsivät tilanteeseen Mantshuriasa kohdistuvia aggressiivisiä iskulauseita. Tällaisten välikohtausten sattuessa ei voi olla tuntematta epäilyjä, että Japanin Kiinan politiikan hoito on luisumassa ulkoministeriöltä sotilasviranomaisille.

Viimeistellesäni tätä raporttia saapuu tieto, että kiinalaiset vakinaiset joukot ovat viime yönä hyökänneet Etelä Mantshurian rautatien kimppuun katkaisten liikeyhteyden räjähdyttämällä erään sillan sekä että rautatien japanilainen vartiosto on ajanut heidät verisessä päin takaisin. Koska toistaiseksi ei vielä ole saapunut mitään tarkempia tietoja tapahtumasta ja koska ulkoministeriössäkin, jossa kävin asiasta tiedustelemassa, ilmoitettiin tilanteen toistaiseksi olevan epäselvän ja heidän tietonsa rajoittuvan yksinomaan sotilasviranomaisten lakoonisiin raportteihin, tyydyin ainoastaan lähettämään Herra Ministerille lyhyen sähkeen, jossa, muun muassa huomautin, että tapahtuneet

aseelliset yhteenotot todennäköisesti eivät tulisi jatkumaan.
Samasta syystä luovun myös tässä yhteydessä enemmistä kommentaa-
reista tämän tapahtuman johdosta, jättäen ne jatkoraporttiini
nykytilanteesta Etelä Mantshuriassa.

Arvo Tienkari

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Ministeri Winckelmannin rap. no 15.

Tokio.

10/10-31.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

*Tuli Sigrenian kautta
Leim. 10/10 '31.*
Tokiossa, lokakuun 10 päivänä 1931.

No 226.

ULKO		
	12 207 Pal	31
28/10-31		
FORMA		
5	C15	

Herra Ministeri,

Tämän ohella lähettän kunnioittaen Herra Ministerille viitena kappaleena Tokion lähetystön raportin No 15 koskeva nykytilannetta Etelä Mantshuriassa II.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Rune Niiniluoma

Vapaaherra A. S. Yrjö - Koskinen,

Suomen Ulkoasiainministeri

ym.

ym.

ym.

12 207 Sal 31
28/10-31

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI LOKAKUUN 10 PÄIVÄLTÄ 1931 NO 15.

Nykytilanne Etelä Mantshuriassa II.

Olin suunnitellut kirjoittaa jatkoraporttini nykytilanteesta Etelä Mantshuriassa jo pari viikkoa sitten, mutta koska kaikenlainen arvaileminen päivittäisin, väliin parempaan, väliin pahempaan, muuttuneen tilanteen kehityksestä olisi ollut hyödyttöntä, olen tyytynyt lyhyillä sähköillä pitämään Herra Ministriä tärkeimpien tapahtumain tasolla. Ryhtymättä nytkään yksityiskohtaisesti selostamaan Etelä Mantshurian viimeaikaisia tapahtumia, koska ne pääkohdissaan ovat olleet Suomen lehdistössäkin oikein selostettuina, tahdon tässä yhteydessä ainoastaan rajoittaa muutamia huomautuksiin niistä pääkohdista, joihin Japani nykyisellä politiikallaan Etelä Mantshuriassa pyrkii.

Ollessani viime kuun alussa kutsuttuna week-endiä viettämään erään tšekkiläisen ulkoeurooppalaisen lähettilään kesäasunnolle, tapasin siellä myös erään japanilaisen yleisesikuntaupseerin. Keskustelu hiposi tietysti myös tilannetta Etelä Mantshuriassa, joka päivä päivältä oli kehittymässä kriittisemmäksi ja niin ollen oli kaikissa seurapiireissä vilkkaan pohdinnan alaisena. Vaikkakin japanilaiset yleensä ovat tunnetusti vaiteliaita, ei mainittu upseeri tahtonut salata kantaansa siitä politiikasta, jota, hänen käsityksensä mukaan, olisi Etelä Mantshuriaan nähden noudatettava. Koska minulla on se käsitys, että hänen esittämänsä mielipiteet hyvin kuvastavat sitä käsitykantoa, joka tšekkiläisissä vastuunalaisissa piireissä, myös ei so-

tilaallisissa, on vallalla Japanin Kiinan politiikkaan nähden, tahdon niitä tässä lyhyesti selostaa. Hän huomautti, että jos sellaisia välikohtauksia kuin näiden kahden vallan välillä viime aikoina ehtimiseen oli tapahtunut, olisi sattunut kahden Euroopan valtion välillä, liikekannallepanoa tuskin olisi voitu välttää, huolimatta kansainliitosta ja sotia ehkäisevistä sopimuksista. Japanin ja Kiinan välinen suhde oli kuitenkin aivan erikoislaatuinen, sillä Kiinassa ei ollut olemassa yhtään elintä, jota voitaisiin saattaa vastuunalaiseksi Kiinan alueella tapahtuneista Japaniin kohdistetuista oikeudenloukkauksista. Kiina ei nimittäin, hänen sanojensa mukaan, ollut muuta kuin maantieteellinen käsite ja Nankingin kansallinen hallitus oli ainoastaan olemassaolemattoman suvereniteetin kuvastin. Hän huomautti, ettei Japanin siihen asti sovinnollista Kiinan politiikkaa saataisi ulkomailta pitää minään heikkouden merkinä, päinvastoin osotti se voimakkaan valtakunnan kykyä tyynesti harkita tilannetta, odottaa aikaansa ja valita oikea aika toiminnalleen. Hän lisäsi, että jos Kiinassa olisi riittävän kaukonäköisiä valtiomiehiä, jotka ymmärtäisivät tilanteen ja suhtautuisivat luottamuksella (sincerity) Japanin sovinnolliseen politiikkaan, olisi Kiinalla siitä ainoastaan hyötyä, mutta jos sisäiset epäjärjestykset edelleen jatkuisivat, vaarantaan japanilaisten turvallisuutta sekä heidän omaisuuttaan ja oikeuksiaan, voisi täten muodostuva tilanne antaa aihetta jollekin kolmannelle mahtavammalle valtiolle suunnata pyrkimyksensä Japanin puolustuksen rajamaille ja silloin voitaisiin myös olla varmoja siitä, että Japani olisi kyllin

voimakas ryhtymään positiivisiin toimenpiteisiin mannermaalla.

Olen selostanut tämän lausunnon, joka annettiin noin pari viikkoa ennenkuin ensimmäinen aseellinen yhteenotto kiinalaisten ja japanilaisten joukko-osastojen välillä viime kuun puolivälissä tapahtui Etelä Mantshuriassa, näinkin laajalti, osaksi koska sen antajalla on verrattain vaikutusvaltainen asema, mutta lähinnä sen vuoksi että hän ainakin toistaiseksi lukeutuu nykyisen hallituksen sovinnollisen Kiinan politiikan kannattajiin. Hänen lausuntonsa on kuitenkin omiaan osottamaan, että myös tyynemmin ajattelevat piirit ovat kehityksessä yhä jyrkemmin vaatimaan positiivisia toimenpiteitä hallituksen taholta.

Yritin viime raportissani kuvata sitä mielialaa, jota, lähinnä sotilasviranomaisten taholta, on etenkin viime aikoina koetettu herättää suuren yleisen keskuudessa jyrkemmän Kiinan politiikan hyväksi. Tässä yleisen mielipiteen muokkaamisessa on, viisaasti kyllä, lähinnä tehostettu kansallisia näkökohtia. On viitattu siihen, kuinka Japanin kansallinen kunnia, vieläpä sen asema suurvaltanaikin, joka kahden voitokkaan sodan vaatimilla satojen tuhansien ihmishenkien uhrauksilla on hankittu, nyt kylmästi vaarannetaan hallituksen selkärangattoman Kiinan politiikan kautta, puhumattakaan niistä suunnattomista taloudellisista arvoista, jotka japanilainen tarmo ja määrätietoinen työ ovat kolmenkymmenen vuoden kuluessa Etelä Mantshuriassa luoneet. Ne taas, jotka avomielisimmin ovat esiintyneet, ovat suoraan sanoneet, että Japanin pysymistä Etelä Mantshuriassa vaatii ennen kaikkea se seikka, että Etelä Mantshurian on tulevassa japanilais-venä-

läisessä sodassa muodostettava ensimmäinen puolustuslinja ja että siellä, kuten tapahtui viimeisessä japanilais-venäläisessä sodassakin, on annettava ratkaiseva isku venäläisille. Jos, kuten täällä pidetään todennäköisenä, vastainen sota Venäjän kanssa tulee ensisijaisesti muodostumaan ilmasodaksi, johon venäläisten suunnattomat ilmavarustelut myöskin viittaavat, ratkaisisi venäläisten ilmalaivastojen päättäminen Japanin rannikoille saakka piankin Japanin kohtalon.

Kun siis tieto Etelä Mantshuriassa yöllä viime syyskuun 19 päivänä vasten ammutuista laukauksista saapui tänne, ei se missään piireissä herättänyt suurempaa hämmästystä. Mielialaa oli siksi perinpohjaisesti valmistettu sille mitä tulemaan piti ja monet ihmettelivät sitä että aseellinen selkaus näinkin kauan oli viipynyt.

Mitä itse vihollisuuksien puhkeamiseen tulee, jos sellaista sanantotapaa tässä yhteydessä voidaan käyttää, väittävät japanilaiset sotilasviranomaiset kiinalaisten vakinaisten joukkojen ensin ryhtyneen vihollisuuksiin, yrittämällä räjähdyttää erään Etelä Mantshurian rautatien rataosan, joten rajaa vartiostolle japanilaiselle vartiostolle ei jätetty muuta mahdollisuutta kuin ryhtyä aseellisiin puolustustoimenpiteisiin. Eräitten strategisesti tärkeiden paikkojen kuten Mukdenin ja Kirinin valtaus oli johtunut ainoastaan itsepuolustuksesta, huomioonottamalla, että Etelä Mantshuriassa oli 200,000 miestä kiinalaisia vakinaisia joukkoja, kun taas japanilainen sotaväki siellä ei läheskään noussut edes siihen määrään eli 16,500 mieheen, joka Japanilla

sopimusten mukaan oli oikeus pitää Etelä Mantshuriassa rautatien-
sä vartiostona, joten ripeä toiminta oli ehdottomasti välttämät-
tön jo siellä asuvien Japanin alamaisten ja heidän omaisuutensa
suojelemiseksi. Siltä varalta ettei ulkomaalla uskottaisi näihin
sotilasviranomaisten selityksiin, ryhtyivät he kohta toimenpi-
teisiin niiden todistamiseksi ja kun olot noin viikon kuluttua
olivat jossakin määrin rauhoittuneet järjestettiin Mukdenin ulko-
maalaisille sanomalehtimiehille tilaisuus käydä "sotapäyttämöillä"
Tällöin tavattiinkin "sattumalta" joukko kiinalaisia ruumiita,
puettuina joukko-osastojensa virkapukuihin, jotapaitsi sanomaleh-
timiehille näytettiin erästä "alkuperäistä" hyökkäyssuunnitelmaa,
joka ilmoitettiin löytyneen kiinalaisten esikuntatalon raunioista.
Luulisi sotilasviranomaisten itsensäkin ymmärtävän, ettei tällai-
sella näyttelemisellä saavuteta tarkoitettuja tuloksia ja useat
japanilaisetkin yksityishenkilöt ovat minulle aivan kylmästi
myöntäneet, että tilanne Etelä Mantshuriassa oli kehittynyt Japa-
nille niin epäedulliseksi ja sikäläisille japanilaisille suunnat-
tomille taloudellisille intresseille niin vaaranalaiseksi, että
asiassa oli jotakin tehtävä.

Kävin muutamia päiviä sitten tervehdyksellä Venäjän
tšekkiläisen väliaikaisen edustajan luona. Ollen Venäjän vakinaisen
pääkonsuli Harbinissa, on hänet lähetetty tänne asiantuntijaksi
suurlähettilään ollessa lomalla. Kolmivuotisena oleskeluaikanaan
Harbinissa tuntui hän hyvin perehtyneen Kaukaisen Idän asioihin.
Hän keskusteli hyvin avoimellisesti Etelä Mantshurian tapahtumista,
lausuen käsityksensä, ettei mitään epäilyä voinut olla siitä,

etteikö koko Etelä Mantshurian selkkaus^{-ta/} oltu järjestetty tšekäläisten sotilasviranomaisten toimesta. Tiedustellessani miten Venäjä tulisi suhtautumaan nykytilanteseen, lausui hän, että niin kauan kuin japanilaisten toiminta ulottuisi ainoastaan Etelä Mantshuriaan, joka kiistämättä oli Japanin intressipiiri, ei Venäjä tulisi lainkaan puuttumaan Japanin ja Kiinan väliseen selkkaukseen, mutta että tilanne tietysti heti muuttuisi jos Japani ulottaisi toimintansa Pohjois Mantshuriaan tai Mongoliaan. Sain tästä lisätukea aikaisemmin esittämälleni kääntäkselle että Venäjä ja Japani olivat tacite sopineet intressipiireistään Kaukaisessa Idässä.

Ulkoasiain johdon taholta on koko ajan tehostettu sitä seikkaa että ne toimenpiteet, joihin Japani on ryhtynyt Etelä Mantshuriassa, eivät suinkaan tarkoita minkäänlaisia alueellisia valtauksia. Ne ovat yksinomaan olleet puolustustoimenpiteitä japanilaisten koskemattomuuden ja suunnattomien omaisuusarvojen sekä sopimusten myöntämien oikeuksien suojelemiseksi kurittomien kiinalaisten sotilaitten ja yksityisten rosvojoukkojen väkivaltaalta. Tästä seuraa myös, että vaikkakin suurin osa japanilaisista joukoista jo on siirretty Etelä Mantshurian rautatien suoja-alueelle, jossa Japanilla sopimusten mukaan on oikeus pitää määrättyä vartiostoa, joukkojen poissiirtämistä kokonaisuudessaan ei kuitenkaan voida suorittaa ennenkuin riittäviä takeita on olemassa pysyvän rauhan säilymisestä Etelä Mantshuriassa ja päivä päivältä yhä kiihkeämmäksi käyneen japanilaisvastaisen yllytyksen lopettamisesta. Kysytään myös minkälainen tilanne Ete-

lä Mantshuriassa nykyään olisi ja minkälaiseksi bolshevismien pääpaikaksi se olisi voinut muodostua ellei Japani viimeisen kahden vuosikymmenen aikana olisi siellä ylläpitänyt rauhaa ja järjestystä ja siten omalta osaltaan myötävaikuttanut rauhan säilymiseksi Kaukaisessa Idässä. Huomio kiinnitetään myös siihen työhön, jota japanilaiset ovat tehneet Etelä Mantshurian asuttamiseksi, jossa nykyään jo 30 miljoonaa kiinalaista uutisasukasta saa toimentulonsa maanviljelystöissä, lähinnä soyapapujen viljelyksessä, sekä Etelä Mantshurian suunnattomien raaka-ainevarestöjen jalostamiseksi maailman teollisuutta palvelemaan. Tästä johtuu myös että ulkoasiain johto pitää syntyneitä selkkauksia paikallisina häiriöinä, jotka ovat selvitettävät yhteisymmärryksessä Kiinan kanssa sivullisten niihin sekaantumatta. Tämän vuoksi ollaan tšekäläisissä johtavissa piireissä myös sitä mieltä, että joskaan ei ole voitu välttää paktin 11 artiklan 2 momenttiin perustuvaa ystävällistä suositusta, mainitunlainen suositus on ainoa väliintulon muoto, jonka Japani voisi kansainliiton puolelta hyväksyä.

Lukuisissa keskusteluissani sekä ulkoministerin että ulkoministeriön johtohenkilöiden kanssa olen todennut edellä esitetyn muodostavan hallituksen virallisen kannan Etelä Mantshurian kysymyksessä ja myönnettävä on, että siihen sisältyy paljon huomion arvoista. Minulla oli eilen keskustelu myös Puolan ja Romanian lähettiläiden kanssa ja olimme yhtä mieltä siitä että maittemme kannalta oli sen seikan selvittäminen, kun vähemmän kiintoisaa, piko riitapuoli oli lähinnä syyllinen selkkauksen syntymiseen,

mutta että ainakin kaikkien Venäjän läntisten naapurien kannalta oli voimakas Japani ja sen sellaisena pysyminen mitä arvokain ja realisin tuki. Mitä Mantshurian menettäminen merkitsisi Japanin voittomahdollisuuksille vastaisessa japanilais-venäläisessä sodassa, siitä olen jo edellä esittänyt eräitä havaintoja.

Kun siis jo ulkoasiain johto, joka aina on suhtautunut myöskin mielisesti kansainliittoon ja sen toimintaan, niinkin jyrkästi kuin edellä olevasta käy selville torjuu liiton väliliitton nykyisen selkkauksen selvittämiseksi, voi helposti ymmärtää, että liiton puuttuminen asiaan on niissä piireissä, lähinnä sotilaallisissa, mutta myös osassa sanomalehdistöä, jotka aina arvostellen ovat suhtautuneet kansainliittoon, herättänyt suurta kiihtymystä. Näissä piireissä kysytään, mihin toimenpiteisiin kansainliitto silloin ryhtyi kun Amerikka asevoimin sekaantui Meksikon ja eräiden Etelä Amerikan valtioiden sisäisiin asioihin tai kun Englanti ryhtyi pasifioimaan Egyptiä ja Intiaa ja esitetään mitä jyrkimpiä vaatimuksia Japanin eroamisesta kansainliitosta jos liitto osottaisi taipumuksia sekaantua Japaniin sisäisiin asioihin. Amerikkaan nähden huomautetaan, että se ~~intäänkään~~ niiden mäsentävien kokemusten jälkeen, jotka sen sekaantumisen venäläis-kiinalaiseen selkkaukseen pari vuotta sitten sille tuotti, toivottavasti nyt ymmärtää olla puuttumatta asiaan. Vieläkin sotaministerikin on julkisesti lausunut sen otaksunan, että kansainliiton puuttumista asiaan ei voida selittää muulla tavoin kuin

siten, ettei liitto ole ollut perillä kaikista asiaan vaikuttavista seikoista; mieluisa aihe hänelle kylläkin hyökätäksään ulkoministerin kimppuun Geneven edustajan vaillinaisesta informoimisesta.

Tilanne näyttää siis ainakin tältäpäin katsottuna hyvin synkältä ja ulospääsy siitä umpikujasta, johon Etelä Mantshurian kysymys on ajettu, erinomaisen vaikealta. Jos kansainliiton onnistuu löytää jokin molempia puolia tyydyttävä ratkaisu, tulee se varmasti olemaan suurimpia voittoja, mitä liitto koko olemassaolonsa aikana on saavuttanut.

Jotta Herra Ministeri saisi kaikinpuolisen kuvan Etelä Mantshurian kysymyksestä tulen jatkoraportissani selostamaan Etelä Mantshurian taloudellista merkitystä Japanille.

George Birkbeck

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Ministeri Winckelmanin raportti no 16.

Tokio.

19/10-31.

Tokiassa, lokakuun 19 päivänä 1931.

No 227.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No	13	207 ac. 31
10/11-31		
RYHMÄ		
	5	C15

Herra Ministeri,

Tämän ohella lähetän kunnioittaen Herra Ministe-
rille viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin No 16 kos-
keva Etelä Mantshurian selkkauksen selvittelyä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni vakuutus.

George Kirchelmeyer

Vapaaherra A .S. Yrjö - Koskinen,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym.

ym.

ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI LOKAKUUN 19 ^{10/11/31} P:LTÄ 1931 NO. 16.

Etelä Mantshurian selkkauksen
selvittely.

ULKOASIAMINISTERIÖ		
13/20/31 ac. L. 13 31		
10/11/31 P:LTÄ 1931 NO. 16.		
AFRIKA	EUROPA	ASIA
5	C10	

Kun Mantshurian selkkauksen käsittelyssä kansainliiton neuvostossa alkoi käydä selville, että neuvosto, saadakseen toimintansa tuloksellisemmaksi, halusi Amerikan mukaan observaattorina seuraamaan asian käsittelyä, oltiin täällä aluksi varsin rauhallisia. Todennäköisesti Washingtonista saatujen tietojen perusteella, oltiin nimittäin siinä vakaumuksessa, että Amerikka tulisi noudattamaan neuvoston mahdollista kutsua ainoastaan siinä tapauksessa että se olisi yksimielinen ja kun täällä alusta pitäen oli asetettu sille kannalle, ettei Japanin suostumusta kutsuun annettaisi, luultiin joltisellakin varmuudella, ettei asian olisi annettu neuvostossa mennä äänestykseen, vaan että jokin perääntymisen muoto, joka olisi pelastanut neuvoston arvovallan, olisi keksitty. Kun tämä kuviteltu diplomaattinen voitto kuitenkin jäi saavuttamatta ja kun vielä lisäksi saapui tieto, että Amerikka, Japanin edustajan vastustuksesta huolimatta, oli hyväksynyt kutsun, herättivät nämä tiedot suurta levottomuutta tšekäläisessä ulkoministeriössä, jossa minulle suoraan sanottiin, ettei mainitunlaista tulosta oltu voitu odottaakaan. Tosin ei niiden juriidisten epäilysten pätevydestä, jotka Japanin edustaja neuvostossa täältä saamiensa ohjeiden mukaisesti oli esittänyt päätöksen laillisuutta vastaan ja joiden paikkansa pitäväisyydestä, niiden tultua neuvostossa hyljättyiksi, ulkomi-

nisteriössä kysyttiin myös allekirjoittaneen mielipidettä, oltu erikoisemmin vakuutettuja, mutta päätöstä semmoisenaan pidettiin suurena nolauksena neuvoston vakinaisena jäsenenä olevaa suurvaltaa kohtaan kansainliittoon ja sen pyrkimyksiin kylmäkiskoisesti suhtautuneen Amerikan hyväksi. Ei liene epäilystäkään siitä, etteikö nuo oikeudelliset väitteet lähinnä olleet keksitty tarkoituksessa saada vastustukselle niin siivo muoto kuin mahdollista, jotta siltä vältettäisiin Amerikkaan kohdistuva loukkaava sävy, ja tällöinhän asenne esiintyä kansainliiton paktin perusmääräysten noudattamisen vaalijana ja niiden puolustajana muka uhkaavaa väärintulkittamista vastaan epäilemättä oli hyvin valittu.

Japania näin kohdannut diplomaattinen tappio onkin antanut aihetta niinhyvin eräille julkisuudessa esiintyneille viranomaisille kuin sanomalehdistölle hyvinkin katkeriin lausuntoihin Amerikkaa ja kansainliittoa kohtaan. Valitetaan aivan yleisesti, että kun neuvostossa kuluneen kymmenen vuoden aikana on ollut käsiteltävinä useitakin tärkeytensä puolesta Mantshurian selk-kaukseen verrattavia asioita ei neuvoston mieleen ole juolahtanutkaan pyytää amerikkalaista observaattoria olemaan läsnä miiden käsittelyssä ja täällä ihmetellään sitä että Amerikka kohtaa kun Kaukaista Itää koskeva riitakysymys tuli neuvostossa vireille unohti kylmäkiskoisuutensa kansainliittoa kohtaan. Täällä ymmärretään sitä vähemmin, että Amerikka voisi osanottonsa tueksi esittää mitään oikeudellisesti hyväksyttäviä näkökohtia kun kiel-

nisteriössä kysyttiin myös allekirjoittaneen mielipidettä, oltu erikoisemmin vakuutettuja, mutta päätöstä semmoisenaan pidettiin suurena nolauksena neuvoston vakinaisena jäsenenä olevaa suurvaltaa kohtaan kansainliittoon ja sen pyrkimyksiin kylmäkiskoisesti suhtautuneen Amerikan hyväksi. Ei liene epäilystäkään siitä, etteikö nuo oikeudelliset väitteet lähinnä olleet keksitty tarkoituksessa saada vastustukselle niin siivo muoto kuin mahdollista, jotta siltä vältettäisiin Amerikkaan kohdistuva loukkaava sävy, ja tällöinhän asenne esiintyä kansainliiton paktin perusmääräysten noudattamisen vaalijana ja niiden puolustajana muka uhkaavaa väärintulkittamista vastaan epäilemättä oli hyvin valittu.

Japania näin kohdannut diplomaattinen tappio onkin antanut aihetta niinhyvin eräille julkisuudessa esiintyneille viranomaisille kuin sanomalehdistölle hyvinkin katkeriin lausuntoihin Amerikkaa ja kansainliittoa kohtaan. Valitetaan aivan yleisesti, että kun neuvostossa kuluneen kymmenen vuoden aikana on ollut käsiteltävinä useitakin tärkeytensä puolesta Mantshurian selkkaukseen verrattavia asioita ei neuvoston mieleen ole juolahtanutkaan pyytää amerikkalaista observaattoria olemaan läsnä miiden käsittelyssä ja täällä ihmetellään sitä että Amerikka kohtaa kun Kaukaista Itää koskeva riitakysymys tuli neuvostossa vireille unohti kylmäkiskoisuutensa kansainliittoa kohtaan. Täällä ymmärretään sitä vähemmin, että Amerikka voisi osanottonsa tueksi esittää mitään oikeudellisesti hyväksyttäviä näkökohtia kun kiel-

letään myös Kelloggin paktin määräyksiä voitavan sovelluttaa kyseenalaiseen selkkaukseen, jossa ainoastaan itsepuolustusnäkökohdat ovat olleet määrävänä Japanin koko toiminnalle. Katsotaan näinollen yksinomaan itsekkäiden pyyteiden ~~JÄKÄKÄKÄKÄ~~ olleen johtamassa Amerikkaa, joka pelkäsi Japanin jatkuvaa voimistumista Mantshurian markkinoilla, ja täällä vaistotaan, ja todennäköisesti syylläkin, että Japanin intressit selkkauksen selvittelyssä lähinnä tulevat kärsimään Amerikan osanotosta, minkä vuoksi sitä myös koko ajan on niin kiihkeästi vastustettu.

Eräät virkaveljistäni tuntuvat olevan sitä mieltä, ettei Amerikan mukana oleminen neuvostossa semmoisenaan merkitse Japanille epäedullista ratkaisua selkkauksen selvittelyssä, koska painostus Kiinaan sellaisissa olosuhteissa voisi muodostua tuloksellisemmaksi kuin Amerikan ^{ehkä,} toimiessa yksinään neuvoston ulkopuolella. Omasta puolestani uskaltaisin kuitenkin olla toista mieltä ja luulisin myös että Japanin vaisto vastustaessaan kaikin mokomin Amerikan mukaantuloa on ollut oikea.

Kuten viime raportissani mainitsin ollaan tšekäläisissä diplomaattipiireissä yksimielisiä siitä että Japani täysin tietoisesti on saattanut Mantshurian kysymyksen nykyiseen vaiheeseensa koska se on tullut selvästi huomaamaan että nykyinen tilanne siellä on sen sikäläisille suunnattomille taloudellisille intresseille kestävätkön. Saadakseen toivomansa

muutoksen sikäläisissä olosuhteissa toteutumaan, olisi se todennäköisesti uskaltanut uhmata myös neuvostoa ja äärimmäisessä tapauksessa voinut luopua jäsenyydestään kansainliitossakin. Amerikan mukanaolo yhteisessä rintamassa neuvoston kanssa muuttaa kuitenkin täydellisesti tilanteen ja johtanee siihen että Japanin on alistuminen niihin toimenpiteisiin, joita siltä lähinnä tullaan vaatimaan s.o. joukkojen siirtämiseen rautatien suoja-alueelle. (Saamieni luotettavien tietojen mukaan ei ulkopuolella suoja-alueen olevien joukkojen lukumäärä enää nouse edes 3,000 mieheen). Painostus, joka Amerikan mukana ollessa voidaan harjoittaa Japania kohtaan on luonnollisesti paljon tehokkaampi kuin jos Amerikka olisi pysyttänyt syrjässä. On nimittäin otettava huomioon, että raakasilkki ja silkkikudokset yhteensä muodostavat lähes puolet Japanin koko viennistä, sekä että 95 % näistä tavaroista viedään Amerikkaan, kun taas toiseksi tärkeimpään vientitavaraan eli pumpulikudoksiin tarvittava raaka-aine niinikään suurimmaksi osaksi saadaan Amerikasta. Asiain näin ollen on ilman muuta selvää, minkälainen kuolinisku Japanin vientiteollisuudelle esim. Amerikan markkinoiden sulkeutuminen olisi ja vastuunalaisissa piireissä ollaankin täällä täysin selvillä siitä että jos tärkeät taloudelliset intressit voivat joutua vaaraan on prestige näköhtien väistytävä. Senpä vuoksi myös erään Mantshurian selkkausta hyvin läheisesti seuraavan suurvallan edustaja minulle huomauttikin, että Japanin köyhyys ja sen vientimarkkinoiden yksipuolisuus olivat parhaat liittolaiset maail-

manrauhan turvaamista tarkoittaville pyrkimyksille.

Vaikkakin tällainen "kunniallinen perääntyminen" tietenkin tulee olemaan karvas pala niellä, tullee se kuitenkin tapahtumaan verrattain kivuttomasti. Tšekäläinen menttaliteetti nimittäin vaatii, että kaikista asioista, myös ulkopoliittisistakin, on mahdollisimman paljon puhuttava ja niitä julkisesti ja suurin elein kaikkennäköisissä kokouksissa pohdittava. Kun näitä suurisuuntaisia puheita, joita myös aina höystetään tarpeellisilla uhkauksilla ulospäin, on jonkun aikaa jatkunut, menettävät ne vähitellen kiintoisuutensa ja uuteen tilanteeseen, olipa se kuinka epämieluisa tahansa, tyydytään kaikessa hiljaisuudessa ja koetetaan siitä tehdä paras mahdollinen. Näin on minulle kerrottu tapahtuneen Washingtonin konferenssin aikana ja saman olin itse tilaisuudessa toteamaan viime vuonna kun Lontoon laivastosopimus oli ratifioitava. Kummassakaan tapauksessa ei Japani tunnetusti niittänyt mitään diplomaattista voittoa.

Tällainen ratkaisu, jolla tietysti olisi se etu mukanaan, että välitön sodanuhka sen kautta saataisiin hälvennetyksi, johtaisi myös suoranaisiin neuvotteluihin Japanin ja Kiinan välillä Mantshurian selkkauksen selvittämiseksi. Ne kokemukset, jotka aikaisemmilta ajoilta ovat olemassa näiden kahden vallan tahdosta ja kyvystä neuvottelutietä sopia väliset riitaisuutensa, eivät kuitenkaan anna aihetta kovin valoisiin toiveisiin positiivisista tuloksista. Ja joskin kansainliiton arvovalta siten saataisiin säilytetyksi jäisi Mantshurian kysymyksen lopullinen ratkaisu yhtä avoimeksi kuin koskaan aikaisemmin.

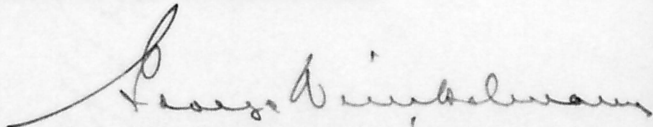
Vaikkakaan pyrkimykset Genevessä Mantshurian selkkauksen selvittämiseksi eivät tarkoita, eivätkä voikaan tarkoittaa Mantshurian kysymyksen lopullista ratkaisua, piilee kuitenkin jo asiain tässä vaiheessa ollessa määrätty vaara, joka voi heittää varjonsa kysymyksen lopulliselle ratkaisulle, jonka olosuhteiden pakosta enemmän tai myöhemmin täytyy tapahtua. Olen jo aikaisemmin saattanut Herra Ministerin tietoon täällä yleisesti vallitsevan käsityksen siitä, että Japani ja Venäjä jo pari vuotta sitten sattuneen kiinalais-venäläisen selkkauksen aikana olisivat tacite sopineet intressipiireistään Kaukaisessa Idässä siten että Venäjä tunnustaisi Etelä Mantshurian Japanin intressipiiriksi, kun taas Japani tunnustaisi Pohjois Mantshurian ja Itä Mongolian Venäjän intressipiireiksi. Yhtä visusti kuin Japani oli puuttumatta kiinalais-venäläiseen selkkaukseen, yhtä johdonmukaisesti on Venäjä nyt pysynyt syrjässä, vaatimatta itselleen edes observaattorin paikkaa neuvostossa, jota siltä tuskin Kellogg paktin allekirjoittajavaltiona olisi voitu kieltää.

Jos siis Japanin politiikkaa Etelä Mantshuriassa Genevessä kohdellaan liian vähällä ymmärtämyksellä, on tietysti se vaara tarjolla, että Japani, huomatessaan, että sillä on melkein koko maailma vastassaan niiden pyrkimysten toteuttamisessa, jotka sille jo liikaväestönsä sijoittamiseksi ovat elinkysymyksiä, pakostakin turvautuu sen valtion apuun, josta sillä tällöin voi olla suurempi hyöty kuin ehkä kenestäkään muusta Kellogg paktin allekirjoittajavaltiosta. Ei tuntuisi suinkaan mahdottomalta, että vanhat vihat tällöin saisivat väistyä yhteisten etujen hyväksi ja että Japani ja

Venäjä kahtsin ratkaisisivat lopullisesti koko Mantshurian kysymyksen asettamalla muun maailman yksinkertaisesti tapahtuneiden tosiasioiden eteen.

Tämä on mielestäni näkökohta, jonka huomioon ottaminen jo nyt asiata Genevessä käsiteltäessä myös meidänkin kannaltamme olisi suotava, minkä vuoksi olen sähkeellä kiinnittänyt siihen Herra Ministerin huomiota.

J.K. Raporttini ollessa jo valmiina saapuu luotettavalta taholta tieto, joka kuitenkin vielä on tarkistamatta, että sotaministeri ja yleisesikunnan päällikkö tulevat eroamaan ja siirtymään korkeimpaan sotaneuvostoon, joka on tavallinen eläkepaikka epäsuosioon joutuneille korkeimmille sotilashenkilöille. Jos näin tapahtuu, on se mitä selvin merkki siitä, että Japani tulee tyytymään neuvoston ratkaisuun Etelä Mantshurian selkkauksessa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C15.

ASIA:

Ministeri Winckelmannin rap. no 17.

Tokio.

30/10-31.

Tokiassa, lokakuun 30 päivänä 1931.

No. 235.

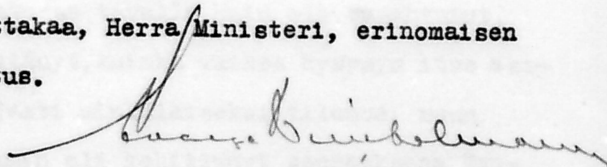
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 14 207 PaN. 1931		
17/11-31	2 -	2 -
HYMÄ	U. 10	23A
5	C15	

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetän kunnioittaen tämän ohella viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin No 17, seuraavine otsakkeineen:

- 1) Etelä Mantshurian kysymyksen selvittely,
- 2) Huhut non-agressiosopimuksesta Neuvosto-Venäjän ja Japanin välillä,
- 3) Amiraali Kellyn tapaaminen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Vapaaherra A. S. Yrjö - Koskinen,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI LOKAKUUN 30 P:LTÄ 1931 NO 17.

Etelä Mantshurian kysymyk-
sen selvittely.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
14/207 Sal. 31		
17/11-31: 0 - 111 -		
PYYHÄ	OLASTO	ASIA
5	C 15	

Kansainliiton neuvoston viime lauantaian päätös-
lauselman jälkeen ei mieliala täällä ole erikoisemmin toive-
rikas. Tämä kävi myös ilmi äskeisessä keskustelussani vara-
ulkoministerin kanssa. Mitään uutta ei hänellä oikeastaan ol-
lut kerrottavaakaan. Hän kosketteli pääasiassa vaan yleisesti
tunnettuja seikkoja, etenkin tšekäläisten lehtien väsymykseen
saakka toittottamaa väitettä, ettei neuvoston jäsenillä ole
olluteikä voinutkaan olla riittävästi tuntemusta Mantshurian
kysymyksessä, niin erikoisluontoinen kuin se oli, joten käsit-
telyn kiirehtiminen neuvostossa, tavalla kuin oli tapahtunut,
osotti, ettei neusto ^{vo/} käsittänyt, kuinka vaikea kysymys itse asi-
assa oli. Hän kuvaili laajasti minkälaiseksi tilanne, muun
muassa Shanghaissa, nyttemmin oli kehittynyt seurauksena Nan-
kingin hallituksen tukemasta yllytyksestä japanilaisia kohtaan,
mainiten, että kiinalaiset kieltäytyvät johdonmukaisesti myy-
mästä elintarpeitakaan sikkäläisen japanilaisen kolonian jäse-
nille, joten nämä, lukumäärältään yli 30,000 henkeä, ovat ol-
leet pakoitettut turvautumaan Shanghaiin satamaan sijoitettujen
japanilaisten sotalaivojen muonavarastoihin vältyäkseen suo-
ranaisesta nälkäkuolemasta. Erään episodin asian käsittelystä
neuvostossa, joka ainakin täällä on herättänyt suurta huomiota,
herra Nagai kuitenkin paljasti. Kuten tunnettua sai Japanin

edustaja suurlähettiläs Yoshizawa neuvoston jäsenten puolelta osakseen hyvinkin karvasta kritiikkiä hänen kieltäytyessä lähemmin selittämästä, mitä Japanin päätöslauselmaehdotukseen sisältyvillä sanoilla "fundamental principles", joista ensin olisi sovittava ennenkuin voitaisiin ryhtyä joukkojen poissiirtämiseen, oikeastaan tarkoitettiin. Myös tšekäläinen sanomalehdistö, joka herra Nagaille tuntemattomalla tavalla oli saanut käsiinsä puheen alaisia sanoja kommentoivan salaisen promemorian, moitti sangin ankarin sanoin herra Yoshizawaa suorastaan taitamattomuudesta, väittäen tuon promemorian hänelle juuri lähetetyn tarkoituksessa saattaa sen sisältö neuvoston jäsenten tietoon ja täten heidän keskuudessaan saada syntymään edullisempi mieliala Japania kohtaan. Herra Nagai kertoi nyt, että mainittu promemoria sisälsi ne ehdot, jotka Kiinan olisi täytettävä ennenkuin joukkojen poissiirtämiseen voitaisiin ryhtyä sekä että promemoria oli saatettu herra Yoshizawan tietoon ainoastaan hänen itsensä informoimiseksi, mutta oli häntä nimenomaan kielletty sitä neuvoston jäsenille näyttämästä, koska Japanin periaatteellinen kanta vaati, että promemorian sisällöstä oli keskusteltava ainoastaan Japanin ja Kiinan välillä, joten sen saattaminen edes sivullisten tietoon olisi jo tietänyt luopumista yllämainitusta kannasta. Oliko tällainen taktiikka hyvin harkittu ja omiaan herättämään myöntätuntoa Japania kohtaan, siitähän voidaan olla eri mieltä. Kun kysyin herra Nagailta, eikö hallitus saattaisi ohjeensa herra Yoshizawalle julkisuuteen, jotta viimeainittu

saisi edes jonkunlaisen hyvityksen, naurahti hän kynnillisesti, sanoen, että diplomaatin ammatissa aina voi sattua epämieluisia tilanteita, jotka asianomaiselle voivat olla sitä ikävämpiä, jos tapaus on niin arkaluontoinen, ettei sitä jälestäpöinkään voitaisi ottaa julkisesti puheeksi. Eilen annetussa hallituksen julkilausumassa, joka herra Ishiin välityksellä lienee saatettu myös Suomen hallituksen tietoon, mainitaan kuitenkin, vaikka aivan sivumennen, syyt herra Yoshizawan menettelyyn.

Mitä Japanin asenteeseen Mantshurian kysymyksen käsittelyssä neuvostossa yleensä tulee, ei sivullinenkaan voi välttyä saamasta sitä vaikutelmaa, ettei Japanin diplomatia, lähinnä asian taktillisen puolen hoitamisessa, ole ollut tehäviensä tasalla. Sen sijaan että Japani alusta pitäen olisi ryhtynyt offensiiviin, syyttäen Kiinaa sopimusten, lähinnä 1915 vuoden The Twentyone Demands nimisen sopimuksen rikkomisesta, jollaisiin syytöksiin Japanilla kylläkin olisi ollut käytettävinsä riittävästi todisteita, pysyi se koko ajan viisusti defensiivissä. Koska Kiina, Japanin ryhtyessä tuollaiseen menettelyyn, todennäköisesti olisi neuvostossa toistanut jo viidentoista vuoden aikana esittämänsä väitteet mainittua sopimusta vastaan, nimittäin, ettei se voisi velvoittaa koska Kiina aikanaan pakotettiin se allekirjoittamaan, olisi tästä auennut Japanille mitä kiitollisin aihe saattaa periaatteellisen keskustelun alaiseksi neuvostossa kysymyksen velvoittavatko sopimukset, joissa allekirjoitusten vapaaehtoisuus enem-

mässä tai vähemmässä määrin voitaisiin panna kysymyksenalaiseksi. Välttääkseen tällaista hyvinkin tulenarkaa keskustelua, olisi neuvosto todennäköisesti asettunut Japaniin nähden ymmärtävämmälle kannalle.

Mihin suuntaan Mantshurian kysymys tällä välin eli ennen neuvoston kokoontumista ennen ensi kuun 17 päivää tulee kehittymään on toistaiseksi vaikeata sanoa. Luulisin kuitenkin Japanin tulevan käyttämään tätä armonaikaa yrittääkseen kaikilla keinoin, vieläpä suoranaissilla uhrauksillakin, taivuttamaan Kiinan suostumaan välittömiin neuvotteluihin ilman edelläkävynyttä joukkojen poissiirtämistä välttääkseen täten, että Kiina asian jatkokäsittelyssä neuvostossa vetoaisi paktin 15 artiklaan. Näitten yritysten toteutuminen tullee, kuten herra Nagainkin puheista kävi ilmi, suuresti riippumaan Shanghaissa paraikaa käytävien Kantonin ja Nangkinin hallitusten välisten neuvottelujen tuloksista. Jos, kuten huhuillaan, Kantonin hallituksen nykyistä ulkoministeriä, tohtori Cheniä, joka aina on kuulunut tohtori Sun Yat-sen vainajan politiikan hartaimpiin kannattajiin, suunnitellaan myös uuden kokoomushallituksen ulkoministeriksi, kasvavat tietysti Japanin mahdollisuudet saada aikaan modus vivendi Kiinan kanssa, sillä, kuten tunnettua, oli yksi Sun Yat-senin politiikan kulmakiviä, että Kaukaisen Idän intressit semmoisinaan vaativat Japanin Mantshuriassa olevien oikeuksien säilyttämistä kokemattomina.

E. J. Bredelius

ULKOASIAINMINISTERIÖN KIRJASTO
NO
30 P:LTÄ 1931 NO 17.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI LOKAKUUN 30 P:LTÄ 1931 NO 17.

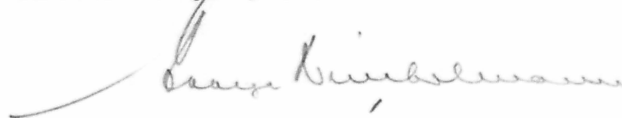
Huhut non-agressiosopimuksesta Neu-
vosto Venäjän ja Japanin välillä.

Olen aina silloin tällöin eri henkilöiltä ulkoministeriössä sivumennen kysellyt, oliko heillä tiedossaan min-käänlaisia suunnitelmia Neuvosto-Venäjän puolelta ehdottaa Ja panille non-agressiosopimusta, mutta olen aina saanut saman vastauksen, ettei sellaisista aikeista ollut mitään kuulunut. Tutustuessani Ministeriön yleiskatsaukseen non-agressiosopimus-ten solmimista Neuvostoliiton ja muiden valtioiden välillä koskevista neuvotteluista viime syyskuun 19 p:ltä No 107 huo- masin siinä kuitenkin maininnan, että Japanin asiantuntija Helsingissä oli virallisesti ilmoittanut "Japanin hallituksen pitävän mahdollisena, että Neuvostoliitto sille lähiaikoina ehdottaa non-agressiosopimuksen solmimista " j.n.e. Vaikkakaan tällainen tiedoitus herra Ishiin puolelta ei itsessään paljoa- kaan merkitse, koska mahdollisuksiahan melkein mihin tahansa aina on olemassa, katsoin sen kuitenkin antavan aihetta minulle uudelleen tiedustella asiaa, sitä enemmän kun tällaiseen tie- dusteluun nykyään on hyviä tilaisuuksia Mantshurian asian aina antaessa aihetta käynteihin ulkoministeriössä. Käydessäni siis toissapäivänä keskustelemassa varaulkoministeri Nagain kanssa siitä tilanteesta, johon neuvoston hyväksymä päätöslauselma oli saattanut Mantshurian selkkauksen, käytin tilaisuutta hy- väkseni tiedustellakseni häneltä myös puheenalaisesta non- ag- ressiosopimuksesta. Välttääkseni panemasta herra Ishiitä vä- likäteen, siinä tapauksessa että hän olisi puhunut omiaan,

mainitsin ainoastaan saaneeni Helsingistä kuulla, että olisi lähitulevaisuudessa odotettavissa jonkunlaisia "pourparlers" Japanin ja Venäjän välillä non-agressiosopimuksen solmimisesta ja kysyin oliko noissa uutisissäni mitään perää. Tällöin herra Nagai ilmoitti, ettei minkäänlaisia "sondeerauksiakaan" oltu asiassa tehty Neuvosto-Venäjän puolelta, vaikka sellaisiin kyllä olisi ollut hyviä tilaisuuksia (Huom.) viime aikoina tapahtuneissa lukuisissa keskusteluissa Japanin Moskovan suurlähettilään herra Hirotan ja herra Litvinoffin välillä, joissa keskusteluissa herra Hirota oli pitänyt herra Litvinoffia à jour Japanin kannasta ja tarkoitusperistä Mantshurian kysymyksessä. Ei myöskään Neuvosto-Venäjän täkäläinen asiainhoitaja, jota herra Nagai ei kolmeen kuukauteen ollut edes nähnyt, ollut vihjaissut sanaakaan sellaisista suunnitelmista. Herra Nagai kysyi, mistä lähteistä mainitut tiedot voisivat olla peräisin ja kun sanoin hänelle en siinä suhteessa tietäväni mitään, arveli hän niiden ehkä olevan kotoisin Moskovasta. Lisäten vallan hyvin käsittävänsä, että Neuvosto-Venäjän mahdolliset non-agressiosopimukset kiinnostivat Suomea, lupasi hän saattaa tietooni, jos sen suuntaisia aikoja Neuvosto-Venäjän puolelta näyttäytyisi. Tiedustellessani miten Japanin periaatteessa tulisi suhtautumaan mahdolliseen tarjoukseen non-agressiosopimuksesta, sanoi herra Nagai, että tuollainen mahdollisuus tuntui siksi kaukaiselta ja oudolta, ettei hallituksella ollut ollut aihetta periaatteessakaan sitä käsitellä.

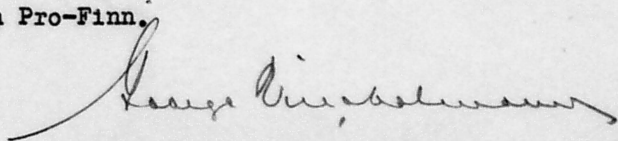
Omasta puolestani en epäile, etteikö herra Nagai puhunut totta. Tämä seikka ei kuitenkaan sulje pois sitä mahdollisuutta, että, jos tuollainen tarjous tehtäisiin, se todennäköisesti tulisi saamaan suojean vastaanoton. Etenkin nykyinen ajankohta, jolloin Japani kansainliiton päätöslauselman johdosta Mantshurian kysymyksessä tuntee itsensä verrattain isoloiduksi muusta maailmasta, olisi otollinen tuollaiselle alotteelle Neuvosto-Venäjän puolelta.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI LOKAKUUN 30 P:LTÄ 1951 NO 17.

Amiraali Kellyn tapaaminen.

Olin muutama viikko sitten päivälliskutsuilla Englannin täkäläisen suurlähettilään Sir Francis Lindleyn luona. Tullessani Sir Francis kohta huomautti minulle, että vieraiden joukossa tulisin tapaamaan uskollisen Suomi-ystävän, jonka kunniaksi päivälliset oli järjestetty. Tulinkin pian kosketuksiin kunniavieraan kanssa, joka oli Englannin Kaukaisen Idän laivaston ylipäällikkö, amiraali Sir Howard Kelly. Ellen väärin muista otti amiraali Kelly aikanaan tehokkaasti osaa Suomen rannikopuolustuksen järjestelyyn, teidän siinä ominaisuudessaan lukuisia matkoja Suomeen. Myöhemmin on hän ottanut osaa laivastoasiantuntijana Englannin valtuuskunnan töihin Genevessä. Laajassa keskustelussani amiraali Kellyn kanssa päivällisten jälkeen huomasin kohta, ettei hän suinkaan ollut unohtanut Suomea, päinvastoin hän puhui suurella mielenkiinnolla Suomesta, tiedustellen seikkaperäisesti olojemme kehitystä viime aikoina ja nykyisiä suhteitamme Venäjään. Hän pyysi minua saattamaan Suomeen parhaimmat terveisensä ja huomautti aina olleensa sekä vastaisuudessakin mi tulevansa olemaan mitä suurimmassa määrin Pro-Finn.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C15.

ASIA:

Ministeri Winkelmannin raportti no 18.

Tokio.

20/11-31.

Tokiossa, marraskuun 20 päivänä 1931.

No 252.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
N:o 15	207/12-31
8/12-31	- - - -
5	e 15

Herra Ministeri,

Herra Ministerille lähetän kunnioittaen tämän ohella viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin No 18 Etelä Mantshurian kysymyksen selvittely.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Kaarlo W. Koskinen

Vapaaaherra A. S. Yrjö - Koskinen,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI MARRASKUUN 20 PÖLTTÄ 1931 NO 16.

Mantshurian selkkauksen
selvittely.

Reportissani No 16 esitin sen käsityksen että Japani saadakseen Mantshuriaan suuntautuvat tarkoitusperänsä toteutumaan todennäköisesti olisi valmis uhmaamaan kansainliiton neuvostoa ja äärimmäisessä tapauksessa luopumaan myös jäsenyydestään liitossa, mutta että tilanne muuttuisi jos Amerikka koko arvovallallaan asettuisi tukemaan neuvostoa, koska Japani oli taloudellisesti niin riipuvainen Amerikasta, ettei se voisi kestää mahdollisia taloudellisia sanktioita, joihin Amerikkakin ottaisi osaa. Tässä käsityksessä ollaan täällä edelleenkin ja syynä siihen ettei tilanne vieläkkään ole selvennyt toiseen tai toiseen suuntaan riippunee siitä, ettei Amerikan kantaa siitä kuinka pitkälle sen on seurattava neuvostoa tämän pyrkimyksissä Mantshurian selkkauksen selvittämiseksi vieläkkään ole lopullisesti määrätty.

Kun siis täällä oli herätty siitä lamaannustilasta, jonka neuvoston päätöslauselma viime kuun 24 p:ltä tuoreeltaan kiistämättä aiheutti, ryhdyttiinkin kohta Amerikan erottamista yhteisestä rintamasta tarkoittaviin diplomaattisiin toimenpiteisiin Washingtonissa. Näiden toimenpiteiden lähimpänä päämääränä lienee ollut saada Amerikka luopumaan ilmaisemasta julkista kannatustaan neuvoston mainitulle päätöslauselmalle, joka, vaikkakaan se yksimielisyyden puutteessa ei voinut sitoa Japania, moraalisenä painostuskeinona oli paljon arveluttavam-

ULKOASIAINMINISTERIÖN No 15/207 Pal . 31		
8/10-31	20	PÖLTTÄ
1931	NO 16	
REHMÄ	CH. O.	ADIA

pi Amerikankin sitä kannattaessa kuin jos Amerikka pysyisi siitä syrjässä. Vaikkakin nämä neuvottelut ovat olleet erinomaisten salaisia, luullaan täällä kuitenkin tiedettävän, että Japanin puolelta olisi annettu sitovia lupauksia siitä, etteivät toimenpiteet Mantshuriassa tarkoittaneet mitään alueellisia valtauksia sekä etteivät ne myöskään tulisi vahingollisesti vaikuttamaan Amerikan taloudellisten intressien luonnolliseen kehitykseen Mantshuriassa. Eräät merkit osottavatkin, että mainittujen neuvottelujen tulokset ovat olleet Japania rohkaisevia ja että se yhteinen rintama Amerikan ja kansainliiton välillä, joka alussa, Amerikan suostuessa huomioitsijana olemaan neuvostossa läsnä, näytti kiinteältä, on alkanut osottaa rakoilemisen merkkejä. Etenkin on se seikka herättänyt tyydytystä täällä, ettei Amerikka ole ottanut mitään julkista kantaa neuvoston puheenalaisen päätöslauselmaan. Yleinen mielipide on tämän johdosta käynyt paljon toiveikkaammaksi ja neuvoston kokoontumisesta odotettiin tyynemmin mielin kuin aikaisemmin. Merkillepantavana seikka on myös, että Amerikan parjaaminen lehdistössä, joka vielä muutama viikko sitten oli jokapäiväinen ilmiö, on tyystin lakannut. Myös Amerikan puolelta on viime aikoina ollut huomattavissa useita ymmärtämyksen ilmaisuja Japania kohtaan. Osa Amerikan lehdistöstä on lausunut hyväksyvänsä Japanin menettelyn Mantshuriassa ja katsovansa sen toimenpiteitä siellä ainoastaan luonnollisen itsepuolustuksen ilmaisuksi. Myös Amerikan tšekäläinen suurlähettiläs, joka viime viikolla palasi lomaltaan, kosketteli hänen kunniaseen paluumatkalla Seatlessä pidetyillä päivällisillä pitämäs-

sään puheessa Mantshurian kysymystä, lausuen tällöin että Japanin Mantshuriassa olevien joukkojen tarkoituksena oli ainoastaan suojella siellä olevia japanilaisia ja heidän intressejään, johon niillä voimassaolevien sopimusten mukaan oli täysi oikeus. Sanotussa puheessaan suurlähettiläs kiinnitti huomiota myös Japanin ja Amerikan keskinäisiä suhteita jo kauan häirinneeseen kovin arkaluontoiseen siirtolaiskysymykseen, huomauttaen tällöin käsityksensä olevan, että Amerikan siirtolaislakia olisi muutettava siihen suuntaan, että myös japanilaisille siirtolaisille sallittaisiin maahantulo samojen perusteiden mukaan kuin siirtolaisille muistakin maista. Vaikkei tuollaisiin juhlapuheisiin saisikaan kiinnittää liian suurta huomiota, ovat nämä kertomani tapaukset kuitenkin suurella tyydytyksellä täällä noteerattu. Eräs japanilainen tuttavani huomauttikin äsken voitonvarmassa äänensävyssä, että painopiste Mantshurian kysymyksen selvittelyssä ilmeisesti oli siirtymässä Euroopasta Washingtoniin.

Sitävastoin on lehdistön sävy kansainliiton neuvostoa ja etenkin sihteeristöä kohtaan edelleenkin karkea. Sihteeristöä ja lähinnä Sir Eric Drummondia syytetään miltei kaikista Euroopan lehdistössä Japaniin kohdistetuista epäystävällisistä lausunnoista ja Sir Ericin katsotaan laiminlyöneen valvonnan virkamiehiinsä nähden näiden sallittaessa levittää kannakköisiä juorupuheita Japanin aikeista ja Japania kohtaan suunnitelluista toimenpiteistä kansainliiton jäsenvaltioiden puolelta. Etenkin on täällä herättänyt ankaraa suuttumusta huhu, jonka myös väitetään olevan kotoisin sihteeristöstä, että kan-

sainliiton jäsenvaltiot, pakottaakseen Japanin alistumaan, kutsuivat pois tšekäläiset diplomaattiset edustajansa.

Paitsi diplomaattista toimintaa n.k. Washingtonin linjalla on Japani käyttänyt sille suotua kolmen viikon armonaika^{n/} hyväkseen myös yrityksiin saada käytiin välittömiä neuvotteluja Kiinan kanssa, vaikkakin huonomalla menestyksellä. Alussa eli niin kauan kuin neuvottelut Nankingin ja Kantonin hallitusten välillä Shanghaissa jatkuivat, oli vielä olemassa eräitä onnistumisen mahdollisuuksia, joita viime raportissani selostin, mutta noiden neuvottelujen nyttemmin rauettua, näyttää tie nousseen pystyyn. Tällä ollaankin tyytymättömiä neuvottelujen raukeamiseen ja epäillään Englannin harjoittaneen vähemmän kunniallista kulissientakaista peliä Nankingin hallituksen kanssa Japania vastaan. Missä määrin noissa epäilyksissä on perää, on vaikeata tältä käsin arvostella, mutta voisihan Kiinan markkinoiden avautuminen Lancashiren lamassa olleelle pumpuliteollisuudelle olla jonkun intriigin arvoinen.

Mitä lopuksi tulee Neuvosto-Venäjän asenteeseen Mantshurian kysymykseen nähden, ei se tietääkseni ole mitenkään muuttunut. Aikaisemmissa raporteissani ilmituotu käsitys, että Neuvosto-Venäjä pysyisi selkkauksesta loitolla niin kauan kuin Japanin toiminta Mantshuriassa rajoittuisi sille alueelle, s.o. Etelä Mantshuriaan, jonka Neuvosto-Venäjä lienee myöntänyt Japanin intressipiiriksi, näkyy myös vahvistuvan. Neuvosto-Venäjän pidättyväisyys on sitä enemmän merkillepantavaa, koskapa Japanin eräissä suhteissa turha hermostuminen olisi voinut antaa sille aihetta päättäväisempään esiintymiseen. Kuten tunnettua jätti Japani viime kuun lopussa Moskovalle

nootin, jossa, hyvin ystävällisessä sävyssä tosin, huomautettiin, että Neuvosto-Venäjän joukkojen sijoitukset Mantshurian rajalle olivat omiaan antamaan aihetta aiheettomiin huhuihin ja liioitteluihin niiden liikehtimisestä. Tämän nootin jättäminen lienee johtunut pelkästä hermostuneisuudesta ja olleen sitäkin aiheettomampi, koska luotettavista lähteistä saamieni tietojen mukaan venäläiset joukot Mantshurian rajalla s.o. Mantshulin ja Vladivostokin välillä, eivät ylittäne 9 divisioonaa eli, Venäjän rauhanaikaisen divisioonan vahvuuden ollessa 16,000 miestä, noin 140,000 miestä, jota määrää monet piirit täälläkin pitävät normaalisen rajan suunnattomaan pituuteen nähden. Kun kuitenkin Japanin sotilaalliset toimenpiteet Mantshuriassa nyttemmin Tsitsiharin kaupungin toissapäivänä tapahtuneen valtaamisen johdosta ovat ulotetut Itä-Kiinan rautatien ~~hiihtäjä~~ pohjoispuolelle s.o. Pohjois Mantshuriaan, joka kiistämättä tšekäläisenkin käsityksen mukaan on Neuvosto-Venäjän intressipiiri, käynee kysymyksenalaiseksi, voiko Neuvosto-Venäjän tähänastinen täydellinen passiivisuus edelleenkin jatkua. Tosin eräissä tšekäläisissä amerikkalaisissa lehtimiespiireissä ollaan sitä mieltä, että niinhyvin Tsitsiharin valloituksesta kuin edellä mainitun nootin lähettämisestä, vieläpä sen sanamuodostakin olisi edeltäpäin sovittu Neuvosto-Venäjän kanssa, mikä kuitenkin lienee vähemmin luultavaa, mutta omituiselta joka tapauksessa näyttää, ettei Neuvosto-Venäjä ole ainakaan toistaiseksi millään tavalla reagoinut viime päivien tapahtumien johdosta, jotka ilmeisesti koskevat hyvin läheisesti sen in-

tressejä Itä Kiinan rautatien omistajana.

Mainittakoon tässä lopuksi pieni tapaus, jossa sa-
tiin olemaan todistajana läsnä. Vallankumouksen vuosipäivä-
nä oli Neuvosto-Venäjän tšekäläisessä suurlähetystössä tavanmu-
kainen suuri vastaanotto. Tällöin ulkoministeri, parooni Shi-
dehara, joka tilaisuudessa oli loistavalla tuulella, hyvästel-
lessään Neuvosto-Venäjän asiantuntijaa sanoi, että siitä
seikasta ainakin voitaisiin olla varmoja, etteivät Venäjä ja
Japani tulisi keskenään tappelemaan Mantshurian vuoksi, johon
asiantuntija vastasi asian olevan sitä selvemmän, koskei min-
käänlaisia erimielisyyksiäkään niiden välillä ollut olemassa.

Paavo Buihelmaa

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/15.

ASIA:

Ministeri Winkelmannin laus. no 19.

Tokio.

13/12 1931.

Tokiassa, joulukuun 13 päivänä 1931.

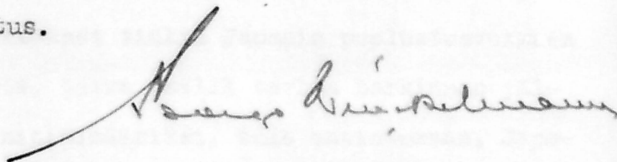
No 275.

4/205/ai: 32		
16/1-32: 2		
YAMA	YAMA	YAMA
5	C15	

Herra Ministeri,

Tämän ohella lähetän kunnioittaen Herra Ministerille viitenä kappaleena Tokion lähetystön raportin No 19 koskeva Japanin suhtautumista Geneven aseriisuntakonferenssiin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Vapaaherra A. S. Yrjö - Koskinen,

Suomen Ulkoasiainministeri,

ym. ym. ym.

TOKION LÄHETYSTÖN RAPORTTI JOULUKUUN 15 P:LTÄ 1932 NO: 19.

Japanin suhtautuminen Geneven
aseriisuntakonferenssiin.

4 205 fac.	
16/1.32	32
5	C15

Japanin aseriisuntakonferenssia varten laadittuun sopimusluonnokseen liittämien vastalauseiden harvalukuisuus ja sisällöttömyys voisi ehkä antaa aihetta johtopäätökseen että Japani tulisi Genevessä esiintymään hyvinkin mukautuvaisena tekijänä yleisiin aseriisuntapyrkimyksiin nähden. Näin kuitenkin, valitettavasti kyllä, ei tulle tapahtumaan. Päinvastoin on syytä luulla, että Japanin puolelta tullaan tarkoin valvomaan, etteivät minkäänlaiset yritykset tinkiä Japanin puolustusvoimien vahvuutta niistä määristä, jotka täällä tarkkan harkinnan jälkeen on todettu niiden minimimääriksi, tule onnistumaan. Japanin oletettu jyrkkä asenne johtuu luullakseni siitä että täällä katsotaan Japanin yleensä huonosti onnistuneen kansainvälisten konferenssien kilpakentällä ja tällöin viitataan mielellään Washingtonin ja Lontoon laivastokonferenssien Japanille epäedullisiin tuloksiin. Tästä johtuu myös, että täkäläisille ominaisella epäluuloisuudella, johon liittyy määrätty annos pelkoa ja itsensä aliarviointia, epäillään, että Genevessäkin olisi Japania odottamassa pettymyksiä Euroopan valtioiden mahdollisen yhteistoiminnan tuloksena, joilta pettymyksiltä Japanin kaikin mokomin olisi ainakin tällä kertaa itseään suojeltava. Tämän johdosta ollaankin täällä yleensä sitä mieltä, että kaikkinaisten yllätysten välttämiseksi olisi Japanin Genevessä lähinnä

noudatettava samaa taktiikkaa kuin Japanin valtuuskunta aikanaan noudatti Versaillesin rauhankonferenssissa s.o. välttää esittämästä johtavan vallan osaa ja, mikäli mahdollista, pysyä syrjässä Euroopan valtioiden keskenäisiä intressejä koskevista kysymyksistä, mutta sitä tarmokkaammin puuttua asioiden kulkuun kun Japanin omat erikoisedut tulisivat kysymykseen. Tämä taktikka pohjaantuu siihen käsitykseen, että samoin kuin Versaillesin konferenssi lähinnä koski Euroopan valtioiden välisen selvittelyä samoin tulisi Geneven konferenssin pääkohteena olemaan Euroopan valtioiden aseriisunta. Että Amerikkakin on mukana Geneven konferenssissa johtunee, tšekäläisen käsityksen mukaan, vähemmän sen kiinnostuksesta itse asiaan kuin välttämättömyydestä valvoa suunnattomia rahallisia sijoituksiaan Euroopassa. Koskei Japanilla kuitenkin ole tuollaisia taloudellisia erikoisetuja valvottavana katsotaan Japanin olevan aivan erikois- asemassa muihin konferenssiin osaaottaviin valtioihin verrattuna.

Vaikka siis mitään suurempaa yleistä aktiivisuutta Japanin valtuuskunnan puolelta ei ole konferenssissa odotettavissa, ei tämä suinkaan merkitse sitä, etteikö täälläkin oltaisi myönteellisiä konferenssin tarkoituksiperille ja täysin tietoisia siitä mikä merkitys sillä voi olla aseriisunta-aatteen toteuttamiselle. Senpä vuoksi onkin konferenssia mitä suurimmalla huolellisuudella täällä jo valmistettu vuoden päivät. Jo Japanin mukkea, 100 miestä käsittävä valtuuskunta, jonka kokoonpanoon tulen myöhemmin palaamaan, ja sille myönnettyt käyttövarat 1,200,000 yeniä (kultakurssin mukaan 24 miljoonaa Suo-

men markkaa) osottavat puolestaan että konferenssille täällä omistetaan vakavaa huomiota.

Siitä ohjelmasta, jonka Japani tulee Genevessä omaksumaan ja niiden ohjeiden sisällöstä, jotka nyttemmin on valtuuskunnalle vahvistettu, on osottautunut hyvin vaikeaksi saada varmempia tietoja. Olen keskustellut asiasta useiden henkilöiden kanssa ja heiltä saamieni tietojen perusteella luulin Japanin kannan aseriisuntakonferenssissa pääasiassa tulevan seuraamaan allamainittuja suuntaviivoja. Selvemmän yleiskuvan saamiseksi käsittelen erikseen eri aselajit.

1) Maavoimat. Eräessä kansainliiton viime yleiskokouksen aikana pitämässään puheessa lausui Japanin valtuuskunnan puheenjohtaja, suurlähettiläs Parisissa Yoshizawa Japanin ehdottomana vaatimuksena olevan, että myös ne valtiot, jotka voivat vaikuttaa Japanin puolustukseen ryhtyvät vastaaviin toimenpiteisiin aseriisuntasopimusten vilpittömäksi toteuttamiseksi. Sanomattakin on selvää herra Yoshizawan mainitulla lausunnollaan tar koittaneen, ettei varustusten vähentäminen Japanin puolelta voisi tulla kysymykseen, ellei Neuvosto-Venäjäänkin suhteellisesti vähentäisi varustuksiaan. Myös vastauksessaan kansainliiton pääsihteerin tiedusteluun, oliko Japani valmis suostumaan varustelutaukoon, vastattiin myönteisesti, edellytyksellä kuitenkin että Japanin maapurivaltiot, myös ne niistä, jotka eivät kuuluneet kansainliittoon, hyväksyisivät sen. Tässäkin tapauksessa oli viittaus Neuvosto-Venäjään ilmeinen.

Edellä ilmennyt käsitys Neuvosto-Venäjän ottamisesta lukuun voimatekijänä on täällä verrattain uusi. Aikaisemmin eli

ennen kaksi vuotta sitten tapahtunutta kiinalais-venäläistä selkkausta katsottiin Neuvosto-Venäjältä Japania uhkaavan vaaran lähinnä rajoittuvan kommunistisen propagandan levittämiseen, jota tännekin päin vilkkaasti harjoitettiin, mutta vakavampaa huomiota ei vielä siihen aikaan kiinnitetty Neuvosto-Venäjään sotilaallisena tekijänä. Vasta edellämainittu Kiinaan kohdistettu ripeä sotilaallinen toiminta avasi tšekäläisten silmät huomamaan, ettei Neuvosto-Venäjä sotilaallisestikaan ollut mikään "quantité négligeable". Tästä myöskin johtunee, että Japanin asenne aseriisuntakonferenssissa tullee olemaan se, ettei Japani suostu sopimaan maavoimiensa rajoittamisesta missään muodossa ellei Neuvosto-Venäjä ole sopimuksessa mukana. Tämä meillekin hyvin lohdullinen tieto menettää kuitenkin osaksi merkityksensä sen kautta, ettei Neuvosto-Venäjän puolustusvoimien todellisesta vahvuudesta ainakaan täällä ole varmoja tietoja, joten tarpeellisia kiinne- tai vertailukohtia Japanin ja Neuvosto-Venäjän puolustusvoimien välillä, joista voitaisiin lähteä niitä rajoittamaan pyrittäessä, puuttuu. Tämä tiedottomuus kuvastui myös siinä keskustelussa, joka allekirjoittaneella oli ulkoministerin, parooni Shideharan kanssa varustuksia koskevien tietojen vaihtamisesta Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä. Parooni Shidehara lausui tällöin täydellisesti väheksyvänsä Neuvosto-Venäjän aseriisuntakonferenssille antamien tietojen merkityksen, mutta huomautti samalla, että Neuvosto-Venäjän sota-voimien todellisen vahvuuden tietäminen kyllä ansaitsisi uhraus-
siakin. Täällä arvellaan Neuvosto-Venäjän vakinaisten maavoimien vahvuus tätä nykyä korkeintaan noin 700,000 mieheksi,

joista kuitenkin toistaiseksi ainoastaan noin neljäs osa täysin vastannee niitä vaatimuksia, joita harjoitusten ja varustusten puolesta voidaan asettaa ensiluokkaiselle armeijalle. Japanin vakinaisten maavoimien vahvuus on kansainliiton sihteeristölle annettujen tietojen mukaisesti, joita ei voida epäillä, noin 260,000 miestä, johon tulee lisäksi noin 17,000 upseeria. Tätä vahvuutta pidetään minimivahvuutena Japanin välttämättömmälle puolustukselle, josta seuraa, ettei Japani tule suostumaan vähentämään vakinaisten maajoukkojensa nykyistä vahvuutta.

Koska sopimusluonnoksen sanantotapaa maksimivahvuuksista ei liene ymmärrettävä siten että sillä tarkoitettaisiin sotavoimien nykyistä vahvuutta, vaan sitä vahvuusmäärää, joka kunkin valtion turvallisuusnäkökannalta katsottuna on pidettävä kohtuullisena, tulee Japanikin suostumaan neuvotteluihin sen vahvuuden maksimirajan rajoittamisesta, johon se tätä nykyä pyrkii tullakseen samalle vahvuustasolle, jolla useat Euroopan valtiot sen mielestä jo ovat. Kuitenkin tultaneen tässäkin tapauksessa, kuten edellä jo on mainittu, ehdoksi asettamaan, että Neuvosto-Venäjänkin suostuu suhteellisiin rajoituksiin. Ylläolevasta voidaan siis huomata, etteivät toiveet positiivisten tulosten saavuttamiseksi Japanin osalta näytä kovin valoisilta. Kaikki mitä edellä on sanottu on myös vastaavasti voimassa Kiinaan nähden, vaikka Kiinaa pidetään aivan toisarvoisena tekijänä Neuvosto-Venäjään verrattuna.

Mitä harjoitettuihin reserveluihin tulee, on Japanin kanta niihin nähden aina ollut ja on edelleenkin se, että ne ovat jätettävät rajoitusten ulkopuolelle, joten tässäkin kohden in-

tressimme käyvät yhteen Japanin intressien kanssa.

2) Merivoimat. Vaikkakin Washingtonin ja Lontoon konferensseissa päästiin yksimielisyyteen määrätystä rajoituksista merivarustuksiin nähden, ei tämä tosiseikka kuitenkaan suinkaan tiedä sitä, etteikö Geneven konferenssin merkitys Japanille myös tällä alalla olisi erinomaisen tärkeä, sillä, kuten tunnettua, ei Lontoon sopimuksen vuodeksi 1935 edellyttämää laivastokonferenssia tulla lainkaan pitämään siinä tapauksessa että yleisen aseriisuntasopimuksen yhteydessä sitä ennen päästäisiin yksimielisyyteen myös merivoimien rajoittamisesta. Tästä seuraa, että Japanin Geneven konferenssissa on oltava valmis lopullisesti lyömään kiinni merivarustusohjelmansa pitempää ajanjaksoa varten kuin mitä tähän mennessä on ollut välttämättöntä.

Kuten aikaisemmista raporteistani selviää herätti Lontoon viimevuotinen laivastosopimus vilkasta tyytymättömyyttä lähinnä tšekäläisissä laivastopiireissä, joissa katsottiin, että hallitus taipumalla Englannin ja Amerikan konferenssissa harjoittamaan painostukseen oli kokonaan vaarantanut Japanin puolustuskuntoisuuden. Tähän vieläkin yleisesti vallalla olevaan käsitykseen nojautuen katsotaan nyt Geneven konferenssin tarjoavan sopivan tilaisuuden aikaisempien laiminlyöntien korjaamiseen. Se päämäärä, johon Genevessä olisi pyrittävä, on aikaisemman suhdeluvun 10-10-7 saavuttaminen Amerikan, Englannin ja Japanin merivoimien välillä. Tässä tarkoituksessa suunnitellaan konferenssissa seuraavan kolmen perusvaatimuksen esittämistä, nimittäin:

- a) 70 % suhdeluku globaalitonaistoon nähden,
- b) 70 % suhdeluku kahdeksan tuuman tykeillä asetettuihin risteilijöihin nähden, ja
- c) nykyisen vedenalaistonniston säilyttäminen.

3) Ilmavoimat. Ei liene epäilystäkään siitä, etteivätkö ilma-voimat muodosta sitä alaa Japanin varustuksista, joihin tähän mennessä, arvatenkin taloudellisista syistä, on kiinnitetty vähimmän huomiota, joten ne tätä nykyä eivät ole samalla tasolla kuin muut aselajit, eivätkä myöskään verrattavissa muiden suurvaltain ilmavoimiin. Japanilla on nykyään 836 sotilaskonetta, joista 254 välittömässä reservissä, mikä määrä nykyisen laajennusohjelman valmistuttua nousee 300 koneella. Neuvosto-Venäjän sotilaskoneiden lukumäärä lienee tšekäläisten arvelujen mukaan noin 1,600 ja Amerikan noin 1,800 konetta. Tämän lisäksi on huomattava siviilikoneet, joiden lukumäärä Amerikassa nousee yli 7,000 ja Neuvosto-Venäjällä myös useampiin tuhansiin, mutta Japanissa ei edes kahteensataan. Koska, kuten edellä selostetuista numeroista käy ilmi, Japani on aivan alkynnessä naapureihinsa nähden, on todennäköistä, että Japani Genevessä tulee ilmavoimiin nähden vaatimaan pariteettia Tyynen Valtameren vahvimman valtion kanssa sekä mahdollisia rajoituksia harkittaessa pitämään kiinni siitä että siviilikoneiden lukumäärä myös on otettava huomioon. Viimemainitussa kohdassakin on siis Japanin kanta yhtäpitävä Suomen kannan kanssa.

4) Valtuuskunnan kokoonpano. Kirjelmän ohella viime marraskuun 27 p:nä Herra Ministerille lähettämässäni salaisessa promemoriassa viitataan myös niihin suuriin vaikeuksiin, jotka soti-

lasviranomaisten alituinen sekaantuminen ulkopolitiikan hoitoon tuottaa ulkoasiain johdolle. Myös valtuuskunnan ei-sotilallisten jäsenten ja lähinnä sen puheenjohtajan valinnassa ovat sotilaspiirit tehneet tarmokasta työtä saadakseen heille mieluinen ehdokas läpiajetuksi. Useita tunnettuja ja yleistä arvontoa nauttivia vanhempia valtiomiehiä on ollut ehdolla, mutta on heidän nimittämisen osottautunut mahdottomaksi sen johdosta että sotilaspiirit, peläten heidän Genevessä toimivan liian itsenäisesti, ovat asettuneet vastaan. Sotilaspiirit suostuivat lopuksi siihen, että jokin Euroopassa palveleva suurlähettiläs saataisiin nimittää valtuuskunnan puheenjohtajaksi, mutta ne niistä, joille tehtävä tarjottiin, kieltäytyivät johdonmukaisesti sitä vastaanottamasta, peläten siinä taittavansa niskansa. Asia meni lopuksi niin pitkälle, että ulkoministeri ilman muuta määräsi suurlähettilään Lontoossa Matsudairan sanottuun tehtävään hänen kieltäytymisestään huolimatta. Paitsi puheenjohtajaa on valtuuskunnassa kolme päävaltuutettua, nimittäin ulkoministeriön edustajana suurlähettiläs Brysselissä Sato, armeijan edustajana II divisionan komentaja, kenraaliluutnantti Matsui ja laivaston edustajana meriesikunnan varapäälikkö, vara-amiraali Nagano. Erikoisesti herra Satoa, joka koko ajan aseriisuntakysymyksen ollessa vireillä kansainliitossa on kiinteästi ollut siinä mukana, pidetään Japanin parhaimpana asiantuntijana tällä alalla ja on hän jo kaksi kertaa tämän vuoden aikana ollut kutsuttuna tänne ottamaan osaa valtuuskunnan ohjeiden laatimiseen. Päävaltuutettujen lisäksi on muita valtuutettuja sekä asiantuntijoita eri aloilta, joten

valtuuskunnan jäsenistö, kuten edellä mainittiin, kaiken kaikkiaan nousee 100 mieheen. Näistä kuuluu 20 ulkoministeriön edustajiin sekä 50 armeijan ja yhtä monta laivaston edustajiin. Tämän viikon alussa lähtivät 30 heistä täältä omalla laivalla Marseillesiin. Laivaan oli installoitu suurenmoiset radiolaitteet, jotta valtuuskunta matkalla ollessaan olisi tilaisuudessa koko ajan olemaan kosketuksissa hallituksen kanssa. Loput valtuuskunnasta 20 miestä on valittu Euroopassa palvelevista diplomaateista.

Allekirjoittanut oli viime viikolla läsnä Ranskan tšekkiläisen suurlähettilään kreivi de Martelin suurlähettiläis Saton kunniaksi järjestämille inttiimille herrain päivällisillä. Päivällisten jälkeen olin tilaisuudessa keskustelemaan heidän kanssa myös aseriisuntakonferenssista. Vaikkakin hän oli verrattain pidättyväinen sen ohjelman suhteen, jota valtuuskunta tulisi Genevessä seuraamaan, vahvisti keskustelumme kuitenkin pääasiassa tässä raportissa esitetyt näkökohdat.

Koska, kuten edelläolevasta selviää, Japanin valtuuskunnan ohjeet useissa tärkeissä kohdin käyvät yhteen sen ohjeiden kanssa, jonka n.k. Erichin komitea on valmistanut Suomen valtuuskunnalle Geneven aseriisuntakonferenssia varten, pitäisin suotavana, että valtuuskuntamme pyrkisi mahdollisimman läheiseen kosketukseen Japanin valtuuskunnan kanssa, jonka puolelta se todennäköisesti, tarpeen tullen, voisi saada tehokasta kannatusta pyrkimyksilleen.

Ernst Wisselmann